DÖNEM : IX CİLT : 22 TOPLANTI : 3

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Seksen sekizinci Birleşim

27 . V . 1953 Çarşamba

İçindekiler

Sayfa

1. — Geçen tutanak özeti 422:423

2. — Havale edilen kâğıtlar 423

3. — Yoklama 423

4. — Başkanlık Divanının Kamutaya sunuşları 423

1. — Ekonomi ve Ticaret Vekâletinden istifa eden Enver Güreli'nin yerine Çalışma Vekili Hayrettin Erkmen'in vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/493) 423

5. — Demeçler 423

1. — Çankırı Mebusu Kâzım Arar'ın, Çankırı'da vukua gelen sel felâketi dolayısiyle lâzımgelen yardımın yapılmasına dair demeci 423:425

6. — Sorular ve cevaplar 425

A — Sözlü sorular 425

1. — Muğla Mebusu Cemal Hünal'ın süngerci ve balıkçılara yardımda bulunulmasının düşünülüp düşünülmediğine dair Ekonomi ve Ticaret Vekilinden sözlü sorusu (6/899) 425

2. — Zonguldak Mebusu Abdürrahman Boyacıgiller'in Topkapı Sarayı Müzesiyle diğer müzelerimizdeki bâzı tarihî eserlerin Paris'te bir sergide teşhir edilmek üzere Fransa'ya gönderilmesi kararının ne gibi fayda ve mülâhazalara mebni verildiğine dair Başvekilden sözlü sorusu (6/923) 425

3. İsparta Mebusu Said Bilgiçin, Türkiye Millî Talebe Federasyonu tarafından yabancı memleketlere tertiplenen seyahatlere ve Talebe Federasyonuna şimdiye kadar yapılan para yardımının miktarına dair Millî Eğitim Vekilinden sözlü sorusu (6/956) 425

4. — Zonguldak Mebusu Abdürrahman Boyacıgiller'in, Büyük - Doğu Mecmuasının günlük gazete haline geldiği ve kapandığı tarih ile bu müddet içinde aldığı resmî ilân bedelinin tutarına dair Başvekilden olan sorusuna Devlet Vekili Fethi Çelikbaş'ın sözlü cevabı (6/961) 425:426

5. — Trabzon Mebusu Hamdi Orhon'un, İstanbul'da Veremle Savaş Derneği Kongresine vâkı müdahale dolayısiyle ne muamele yapıldığı hakkındaki sorusuna İçişleri Vekili Etem Menderes'in sözlü cevabı (6/965) 426:428

6. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Bandırma'da Komiser Şevki Gürkaya hakkında vâkı şikâyetlerin doğru olup olmadığına dair sorusuna İçişleri Vekili Etem Menderes'in sözlü cevabı (6/979) 428:432

Sayfa

7. — Yozgad Mebusu Yusuf Karslıoğlu'nun, Çankaya'ya yakın bir köyde vukubulduğu söylenen çirkin bir hâdise dolayısiyle mütecavizleri hakkında cereyan eden muamelenin ne safhada olduğuna, ırz, can ve mal emniyeti hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusuna İçişleri Vekili Etem Menderes ve Adalet Vekili Osman Şevki Çiçekdağ'ın sözlü cevabı (6/991) 432:436

8. — Çanakkale Mebusu Süreyya Endik'in, Balıkesir ve Çanakkale'de vukubulan zelzeleyi Hükümetin ne zaman haber aldığına ve ölenlerin sayısına, yapılmış olan kurtarma ve yardım faaliyetinin kâfi görülüp görülmediğine, önümüzdeki aylarda bu mıntakanın imar edilip edilemiyeceğine dair İçişleri Vekilinden sözlü sorusu (6/992) 436

9. — Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, Kore savaşı devam ettiği müddetçe asker göndermek mecburiyetinde olup olmadığımıza, bu münasebetle yapılan masrafların kimin tarafından ödendiğine ve diğer devletlerin Kore'deki kuvvetlerinin miktarına dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/994) 436

10. — Malatya Mebusu Nuri Ocakcıoğlu'nun, Gülhane Tıp Akademisi Başhekimi hakkında iddia olunan suiistimal işinin doğru olup olmadığına ve Akademi çevrelerinde vâkı diğer dedikodulara dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/996) 436

11. — Seyhan Mebusu Sedat Barı'nın, muhtelif firmalara ait traktör fiyatlarında görülen fahiş yükselmelere ve ziraat aletlerinin takasla getirilmesinde zaruret olup olmadığına dair sorusuna Tarım Vekili Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/997) 436:437

12. — Ordu Mebusu Atıf Topaloğlu'nun, C. H. P. Genel Başkanının Karadeniz seyahati esnasında karşılama maksadiyle davul zurna çalanlara tarhedilen vergi hakkındaki sorusuna Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın sözlü cevabı (6/998) 436:441

13. — Afyon Karahisar Mebusu Süleyman Kerman'ın, Afyon Karahisar Vilâyeti Emirdağ Kazasının Pınarbaşı mevkiinde tesis edilmiş bulunan (Köyler Ortak Fidanlığı) nın tahripten kurtarılması ve tekrar ihyası hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusuna Tarım Vekili Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/1001) 441:442

14. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Bandırma'daki askerî birliklere 1952 senesinde mütaahhit tarafından verilen koyun etinin şartnameye aykırı olduğu ve muayene komisyonunun vazifesini suiistimal ettiği hakkındaki şikâyetler dolayısiyle tahkikat yapılıp yapılmadığına dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/1002) 442

15. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Bandırma Uçaksavar Alayı Kumandanı hakkında vâkı şikâyetlerin doğru olup olmadığına dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/1010) 442

16. — Zonguldak Mebusu Abdürrahman Boyacıgiller'in, merkez valiliği kadrosu ile halen bu vazifede kullanılanların sayısına ve Emniyet Genel Müdürlüğünün vekâleten idare edilmesinin sebebine dair İçişleri Vekilinden sözlü sorusu (6/1011) 442:443

17. — Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Kars'ın iktisadi kalkınması için hazırlanmış bir program mevcut olup olmadığına mevcut değilse ne zaman hazırlanıp tatbik edileceğine dair Başvekilden olan sorusuna, Devlet Vekili Fethi Çelikbaş'ın sözlü cevabı (6/1012) 443,446:448

18. — Ankara Mebusu Fuad Seyhun'un, İktisadi Devlet Teşekküllerinde tatbik olunan işçi ücret sistemine, Makine Kimya Kurumunda yeni ücret sistemi ihzar olunurken emsal müesseselerden mütalâa alınıp alınmadığına ve bir iş yerinde muhtelif ücret sistemleri tatbikının doğru olup olmadığına dair Çalışma ve İşletmeler vekillerinden sözlü sorusu (6/1014) 443

19. — Malatya Mebusu Hikmet Fırat'ın, Malatya Vilâyetinin Çataltepe Köyü Muhtarı Ömer Erkenekli'nin işine keyfî olarak son veren Besni Kaymakamı ile görevini kötüye kullanan jandarma komutanı hakkında vâkı müracaat üzerine ne muamele yapıldığına dair İçişleri Vekilinden sözlü sorusu (6/1015) 443

Sayfa

20. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, vazifesini ihmal ve suiistimal ettiği söylenen Bandırma Tayyare Alayı Kumandanı Arif Hikmet Uçar hakkında vâkı şikâyetler üzerine ne muamele yapıldığına dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/1018) 443

21. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Bandırma Tayyare Alayı Kumandanı Albay Arif Hikmet Uçar ile Yüzbaşı Müştak Matsu hakkında vâkı şikâyetlerin doğru olup olmadığına dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/1019) 443

22. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Bandırma iskele meydanında tayyare alayı gediklileri ile siviller arasında vukubulduğu söylenilen hâdisenin doğru olup olmadığına dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/1020) 443

23. — Kars Mebusu Hüsamettin Tugaç'ın, Karslı Abbas Öner'in İskenderun'da polisler tarafından öldürülmesi ve eşi Elvan'ın yaralanması sebebine ve bu hususta tahkikat yapılıp yapılmadığına dair Adalet ve İçişleri vekillerinden sözlü sorusu (6/1021) 443

24. — Trabzon Mebusu Mahmut Goloğlu'nun, 10 rüsum tonilâtodan aşağı tonajdaki motörlü deniz nakil vasıtaları ile süngerci ve balıkçı motörlerini idare eden kaptanlarda aranmakta olan vasıflara dair sorusuna, Ulaştırma Vekili Yümnü Üresin'in sözlü cevabı (6/1024) 443,445:446

25. — Muğla Mebusu Zeyyat Mandalinci'nin, 10 rüsum tonilâtodan aşağı tonajdaki balıkçı ve süngerci motörleriyle diğer deniz nakil vasıtalarını idare eden kaptanlarda aranmakta olan ehliyetnamelere, küçük deniz nakliyatı ile balıkçılık ve sürgerciliğin inkişafı için ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair Ulaştırma Vekilinden sözlü sorusu (6/1025) 443

26. — Denizli Mebusu Ali Çobanoğlu'nun, Denizli'nin ana demiryoluna bağlanması, istasyon binası ile ambarları ve rampalarının ihtiyaca göre genişletilmesi, merkez kazası ile diğer kazalarında belediye tarafından ayrılan arsalara posta ve telgraf binalarının inşası ve telefon şebekesinin ihtiyacı karşılıyacak şekilde büyütülmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair Ulaştırma Vekilinden sözlü sorusu (6/1026) 443:444

27. — Samsun Mebusu Muhittin Özkefeli'nin, Samsun Belediyesinin Belediye Gelirleri Kanununun bahşettiği haklara dayanarak Denizcilik Bankasından haciz yolu ile tahsilini istediği para dolayısiyle çıkan ihtilâfın halli hususunda ne düşünüldüğüne dair Ulaştırma Vekilinden sözlü sorusu (6/1032) 444

28. — Trabzon Mebusu Mahmut Goloğlu'nun, Denizcilik Bankasının gemi tamir işleriyle meşgul iş yerleriyle rekabet ettiği hakkındaki iddiaların doğru olup olmadığına ve mezkûr bankaya ait tamir işlerinin hususi teşebbüse bırakılması hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusuna Ulaştırma Vekili Yümnü Üresin'in sözlü cevabı (6/1033) 444,448:450

29. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, bâzı gazete ve mecmualarda cemiyet ahlâkını bozacak şekilde yapılan neşir ve teşhirlerin men'i hususunda ne düşünüldüğüne dair Başvekilden sözlü sorusu (6/1035) 444

30. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Keşan'da 1952 yılında yapılan göçmen evlerinin sayısı ile maliyetlerine ve inşa için sarfedilen tuğla miktarına dair Başvekilden sözlü sorusu (6/1036) 444

31. — Mardin Mebusu M. Kâmil Boran'ın, Reisicumhur ile Başvekilin seyahatleri hakkında Başvekilden sözlü sorusu (6/1038) 444

32. — Kastamonu Mebusu Ziya Termen'in, kimsesiz kalmış kız ve kadınlarımızın himayeleri hususunda ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair Sağlık ve Sosyal Yardım Vekilinden sözlü sorusu (6/1039) 444

33. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, İstanbul'da Ramiz'de yapılan göçmen evlerinin sayısı ile maliyet ve tiplerine, şartnameye uygun olarak inşa edilip edilmediklerine ve bir kısmında suiistimal

Sayfa

yapıldığı hakkındaki iddiaların doğru olup olmadığına dair Başvekilden sözlü sorusu (6/1042) 444

34. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, memlekette irtica ve gerilik hareketleriyle vicdan ve din hürriyetlerinin mevcut olup olmadığına, bâzı vatandaşların emniyet ve hürriyetlerinin ihlâl edildiği hakkındaki şikâyetlere dair Başvekilden sözlü sorusu (6/1043) 444

35. — Mardin Mebusu M. Kâmil Boran'ın, Adalet Vekilinin Meclisteki bir beyanına dair Adalet Vekilinden sözlü sorusu (6/1045) 444-445

36. — Tokad Mebusu Zihni Betil'in, münhal bulunan Ekonomi ve Ticaret Vekâleti Müsteşarlığına şimdiye kadar tâyin yapılmaması sebebine dair Ekonomi ve Ticaret Vekilinden sözlü sorusu (6/1054) 445

37. — Mardin Mebusu Aziz Uras'ın, Türkiye ile Suriye arasındaki arazi ihtilâflarının halli hususunda ne düşünüldüğüne dair Dışişleri Vekilinden sözlü sorusu (6/1058) 445

Sayfa

38. — Mardin Mebusu Mehmet Kâmil Boran'ın, Reisicumhurun son seyahati ve bu seyahatte iradettiği nutuklar hakkında Başvekilden sözlü sorusu (6/1059) 445

39. — Diyarbakır Mebusu Yusuf Azizoğlu'nun, bâzı gazetelerin memleket birliğini bozan mütecavizane neşriyatı hakkında bir tahkikat yapılıp yapılmadığına dair Adalet ve İçişleri vekillerinden sözlü sorusu (6/1063) 450

40. — Ordu Mebusu Atıf Topaloğlu'nun, Haşim Mardin adındaki bir vatandaşa Türk Ticaret Bankası tarafından kredi verildiğinin doğru olup olmadığına, Petrol Ofisin hangi maksatla avans verdiğine ve bu hususta bir tahkikat açılıp açılmadığına dair Ekonomi ve Ticaret ve Maliye vekillerinden sözlü sorusu (6/1068) 450

41. — Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Arpaçay'ın Kızılçakçak Nahiyesi Tarım Kredi Kooperatifi seçimlerinin ne sebeple bozulduğuna dair Ekonomi ve Ticaret Vekilinden sözlü sorusu (6/1070) 450

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Vâkı davet üzerine İstanbul'un fethinin 500 ncü yıl dönümünü kutlama töreninde Büyük Millet Meclisinin de temsil edilmesi ve Riyaset Divanı ile İstanbul mebuslarından maada on kişilik bir heyetin törene katılması kabul olundu ve gidecekler kur'a ile seçildi.

Sayın üyelerden bâzılarına izin verilmesi hakkındaki Riyaset tezkeresi okundu ve izinler ayrı ayrı onandı.

Gündemdeki kanun lâyiha ve tasarılarının sorulardan önce görüşülmesi hakkındaki önergeler kabul olundu.

Köy Kanunu lâyihasının maddeleri üzerinde de görüşüldü.

27 . V . 1953 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Reisvekili	Kâtip
Kayseri Mebusu	Kayseri Mebusu
Fikri Apaydın	*İbrahim Kirazoğlu*

Kâtip
Bolu Mebusu
İhsan Gülez

Sorular

Sözlü sorular

1. — İzmir Mebusu Tarık Gürerk'in, Tütün Ekicileri Ortaklığı kanunu lâyihasının ne için ve hangi sebeplerle geri alındığına dair sözlü sorusu, Ekonomi ve Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (6/1076)

2. — Manisa Mebusu Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu'nun, dış piyasalarda diğer memleket üzüm-

leriyle rekabeti güçleşen çekirdeksiz kuru üzümlerimizin himayesi hususunda ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair sözlü sorusu, Ekonomi ve Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (6/1077).

Yazılı soru

1. — Trabzon Mebusu Mahmut Goloğlu'nun, Trabzon limanını şehre bağlıyacak olan yolun yapılması hususunda ne düşünüldüğüne, hava meydanı inşaatının ne zaman tamamlanacağına, verem hastanesiyle hidro - elektrik santraline ve Maçka Kazası köylerinden bâzılarının başka yerlere naklinin mezvuubahis olup olmadığına dair yazılı soru önergesi, Bayındırlık Vekâletine gönderilmiştir (6/1078)

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Teklifler

1. — İstanbul Mebusu Fuad Hulûsi Demirelli ve 25 arkadaşının, Avukatlar Yardımlaşma kanunu teklifi (2/531) (Adalet Komisyonuna)

2. — Sinob Mebusu Muhit Tümerkan'ın, Gelir Vergisi Kanununun 24 ncü maddesinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi (2/532) (Maliye ve Bütçe komisyonlarına).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,05

REİS — Reisvekili Fikri Apaydın

KÂTİPLER : İhsan Gülez (Bolu), Ömer Mart (Çanakkale).

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız efendim.

(Gazianteb seçim çevresi mebuslarına kadar yoklama yapıldı).

REİS — Ekseriyet var, oturumu açıyorum efendim.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ KAMUTAYA SUNUŞLARI

1. — Ekonomi ve Ticaret Vekâletinden istifa eden Enver Güreli'nin yerine Çalışma Vekili Hayrettin Erkmen'in vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/493)

REİS — Riyaseti Cumhur tezkeresi var, okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Ekonomi ve Ticaret Vekâletinden istifa eden Enver Güreli'nin istifasının kabul ve yerine Başvekilin teklifi üzerine Çalışma Vekili Hayrettin Erkmen'in Vekillik etmesinin muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arzederim.

Reisicümhur
Celâl Bayar

REİS — Ittılamıza arzedilmiştir.

5. — DEMEÇLER

1. — Çankırı Mebusu Kâzım Arar'ın, Çankırı'da vukua gelen sel felâketi dolayısiyle lâzımgelen yardımın yapılmasına dair demeci.

KÂZIM ARAR (Çankırı) — Gündem harici söz istiyorum.

REİS — Ne hakkında?

KÂZIM ARAR (Çankırı) — Sel felâketi hakkında söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

KÂZIM ARAR (Çankırı) — Muhterem arkadaşlar; 23 Mayısı 24 e bağlıyan gece saat

24 sularında, hepinizin malûmu olan Çankırı Tatlısu çayının taşması neticesi vilâyet merkezimiz büyük bir tehlikeye mâruz kalmış ve telâfisi gerçekten güç büyük hasarlara sebep olmuştur. 10 u Çankırı merkezinde ve 8 i Kayıçivi Köyünde olmak üzere 18 ev tamamen yıkılmış ve Çankırı merkezinde su baskınına uğrıyan ev sayısı 300 ü bulmuştur. Köylerde su baskınına uğrıyan evlerin henüz miktarı tesbit edilememiştir.

Gerek Çankırı merkezinde, gerekse köylerde oturan ve evleri su baskınına uğrıyan ailelerin ev eşyaları ve gıda maddeleri tamamen heba olmuş ve böylece eşya ve gıdadan ve evlerde vâkı hasardan ve yıkılan evlerden doğan zarar karşılığı yarım milyon civarındadır. Şu noktayı da hemen arzedeyim ki; Allah'a şükür olsun, can kaybımız yoktur. Fakat maddi zarar büyüktür. Merkeze bağlı Kayıçivi, Hıcıp, Karatekin, Korgun, Apsarı ve havalisindeki mezru tarlalar ile Çankırı'nın maişet sahası olan ve büyük bir ekseriyetin geçim vasıtası bulunan Karaköprü sebze bahçelerindeki mezru saha selden tamamen mahvolmuştur.

Gerek köylerde, gerek şehirde 5.000 dönüm civarında mezru arazi ve sebze bahçelerinin zararı da bir buçuk milyon tahmin edilmektedir ki, tabiî âfetten görülen umumi zarar iki milyon civarındadır. Bu zarara, sele mâruz kalan arazinin gelecek seneler için azalan verim kabiliyeti dâhil değildir.

Selin saniyede geçirdiği su miktarının takriben 200 metre mikâbı olduğunu söylemek felâketin büyüklüğünü ve selin azametini ifadeye kâfidir.

Biz bu tehlikeyi, geçmiş senelerden ders alarak mütaaddit defalar alâkalı makamlara duyurduk ve 3 yıldan beri de takip etmekteyiz. Vilâyetçe de bu hususun ele alınması için yazılan yazılar vekâlette mevcuttur. Geçmişi dikkate almaksızın geçirdiği büyük depremlerde de en ağır hasarlara 100 - 150 lira yardım görmesine mukabil diğer İcra Vekilleri Heyeti âzalarının intihap dairelerine biner lira verildiğinden bahsetmeksizin ve sadece vilâyetimizin her sahada gördüğü büyük ihmale işaret ederek hemen arzedeyim ki; bu mutazarrır vatandaşlara gereken âcil yardımın hemen yapılması hususunda olsun âzami hassasiyet gösterilmesi ve aynı zamanda âfeti mütaakıp günlerde hâlâ devam eden yağmurların, sel yatağının darlığı yüzünden halkı tehdit etmekte, gerek yerli, gerekse yabancı ailelerin evlerini terkederek diğer evlere ve otellere kaçtıkları şu anda mâneviyatı takviye için bir tedbir alınmasını, her felâkete koştuklarını müşahede ettiğimiz alâkalı vekillerin Çankırı'ya kadar bir zahmet ihtiyar etmelerini temenniye şayan görürüm.

Bu vesile ile esas meselenin kökünden halli için de Dizlerdeğirmeni mevkiinden mezbahaya kadar imtidat eden derenin yatağından geçirdiği su miktarı ancak saniyede 100 metre mikâbı olup daha büyük sarfiyatları geçirebilmek için mutlak surette dereye yatak hazırlanması ve mütaakıben rıhtım duvarlariyle teçhiz edilmesi gerekmektedir. Her iki iş için bir buçuk milyon lira masraf tahmin edilmektedir. Bu yardımın gerekli etüdün yaptırılarak her şeye takdimen ve tercihan yapılmaması halinde Çankırı daimî surette tehlikeye mâruz kalacak ve her defasında milyonlarca zarara uğrıyacaktır. Sayın Hükümetten bu hususta ne düşündüğünü öğrenmek isterim.

Sözlerimi bitirirken, selin geldiğini 30 - 40 kilometre uzaktan gören ve Karabük istikametinden gelen marşandizin şeftireni (43716) sicil numaralı Hüseyin Pehlivan ve arkadaşları trenlerine son sürat vererek yarım saat önce şehre gelmişler ve alâkalı makamlara durumu hemen haber vermişlerdir. Atılan silâh sesleri ve beçkiler vasıtasiyle evlerinden halk çıkarılmış ve bu sayede Çankırı can kaybından kurtarılmıştır. Bu fedakâr ve idrakli Devlet Demiryolları memurlarına alenen teşekkür eder, sayın Ulaştırma Vekilinin bu olağanüstü ve başarılı vazifelerinden dolayı kendilerini taltif buyurmalarını Çankırı halkı namına istirham ederim.

6. — SORULAR VE CEVAPLAR

A — SÖZLÜ SORULAR

1. — Muğla Mebusu Cemal Hünal'ın, süngerci ve balıkçılara yardımda bulunulmasının düşünülüp düşünülmediğine dair Ekonomi ve Ticaret Vekilinden sözlü sorusu (6/899)

REİS — Cemal Hünal buradalar mı? (Yok sesleri)

Soru sahibi bulunmadıkları için gelecek Birleşime talik ediyoruz.

2. — Zonguldak Mebusu Abdürrahman Boyacıgiller'in, Topkapı Sarayı Müzesiyle diğer müzelerimizdeki bâzı tarihî eserlerin Paris'te bir sergide teşhir edilmek üzere Fransa'ya gönderilmesi kararının ne gibi fayda ve mülâhazalara mebni verildiğine dair Başvekilden sözlü sorusu (6/923)

REİS — Hükümetten kim cevap verecek?

DEVLET VEKİLİ FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Millî Eğitim Bakanı cevap verecektir, fakat İstanbul'a gitti.

REİS — Abdürrahman Bey, sorunun cevaplandırılmasına Millî Eğitim Bakanı tavzif edilmişler. İstanbul'da oldukları için gelecek Birleşime talik ediyoruz.

3. — İsparta Mebusu Said Bilgiç'in, Türkiye Millî Talebe Federasyonu tarafından yabancı memleketlere tertiplenen seyahatlere ve Talebe Federasyonuna şimdiye kadar yapılan para yardımının miktarına dair Millî Eğitim Vekilinden sözlü sorusu (6/956)

REİS — Said Bilgiç arkadaşımız bulunmadıkları için gelecek Birleşime talik ediyorum.

4. — Zonguldak Mebusu Abdürrahman Boyacıgiller'in, Büyük - Doğu Mecmuasının günlük gazete haline geldiği ve kapandığı tarih ile bu müddet içinde aldığı resmî ilân bedelinin tutarına dair Başvekilden olan sorusuna, Devlet Vekili Fethi Çelikbaş'ın sözlü cevabı (6/961)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

1. Büyük - Doğu Mecmuasının günlük gazete haline geldiği tarih ile kapandığı tarihin,

2. Büyük - Doğu'nun günlük gazete haline geldiği tarihten kapanış tarihine kadar Hükümetçe yapılan resmî ilân tevziatında aldığı resmî ilân bedellerinin aylık ve intişara başlayıştan kapanış tarihine kadar olan devre içindeki tutarının neden ibaret bulunduğunun bizzat Başvekil tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinde cevaplandırılmasını ve işbu sözlü sorumun Meclis gündemine alınmasını İçtüzük hükümlerine tevfikan rica ederim.

Saygılarımla. 27 Şubat 1953

Millet Partisi Meclis Grupu
üyesi, Zonguldak Milletvekili
Avukat
Abdürrahman Boyacıgiller

REİS — Devlet Vekili Fethi Çelikbaş.

DEVLET VEKİLİ FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Zonguldak Mebusu sayın Boyacıgiller'in Büyük - Doğu Gazetesinin almış olduğu resmî ilân dolayısiyle Beşvekilden sorduğu suale cevap arzediyorum.

Büyük - Doğu Gazetesi 16 Mayıs 1952 den 19 Eylûl 1952 ye kadar günlük 122 nüsha intişar etmiş ve bu müddet içinde 47 408 lira resmî ilân bedeli almıştır.

Mâruzatım budur.

REİS — Abdürrahman Boyacıgiller.

ABDÜRRAHMAN BOYACIĞİLLER (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlar, Büyük Doğu Mecmuasının bilâhara gündelik gazete haline gelmesi ve resmî ilânlardan - çıktığı müddet zarfında - Sayın Devlet Bakanının ifadesine göre, 47 bin küsur lira para alması, bizim siyasi tarihimizde hakikaten acınacak bir hal ve hâdise teşkil etmektedir.

Bir ses — Niçin?

ABDÜRRAHMAN BOYACIĞİLLER (Devamla) — Niçin olduğunu soran arkadaşıma şunu belirtmek isterim arkadaşlar: Bir kere bu memlekette Büyük Doğu Mecmuasının ve onu takip eden gazetenin iktidar partisi tarafından himaye edilmesinin neticelerini bilhassa Malatya'da gördük. O gazete sahibi ki, bu memlekete saçtığı zehirlerle, bu memleketin havasını bulandırmış, fikir hürriyetini en son olarak Malatya'da büyük bir darbenin vurulmasına âmil ve

saik olmuştur. Mânevi mesuliyet Hükümetin bizatihi kendisindedir. Kudret Gazetesine ilân verilmemesi sebebini Sayın Hükümetten sorduğum zaman buna cevap veren Sayın Hükümet Başkanı adına Muammer Alakant, bu gazetenin mânevi vasıfları haiz olmadığından ve demokrasi mücadelesinde hizmeti görülmediğinden dolayı ilân verilmediğini söylemişti. O halde Büyük Doğu Gazetesi hangi demokrasiye hizmet etmiştir? Türk demokrasisine ne hizmette bulunmuştur? Hangi mânevi sıfatları haizdir? Hükümet bunlara cevap vermemiştir.

Sonra Sayın Demokrat Parti Hükümet Başkanı Adnan Menderes ikide bir Millet Partisini irtica ile suçlandırmakta ve bizi halk nazarında mürteci insanlar topluluğu olarak göstermeye çalışmaktadır. (Doğru sesleri) «Ne münasebet?» sesleri) İnsafla konuşalım, vicdanımıza danışarak bir an için muhasebe yapınız, bu memlekette irticaa büyük avansı veren Adnan Menderes ve onun Hükümeti değil midir? (Gürültüler) Misal mi istiyorsunuz? Büyük - Doğu Gazetesinin son kapandığı gün neşrettiği tebliğ; bu mânevi mesuliyeti Sayın Adnan Menderes'e tevcih etmektedir. Bakınız ne diyor? Büyük - Doğu Gazetesinin kapandığı son günü diyor ki, (Lüzum yok sesleri). Gazeteyi okumıyan veya okumak zahmetine katlanamıyacak arkadaşlar vardır, diyor ki : (Türk halk efkârı huzurunda bunun hesabını görelim. Gazetemiz, ruhta seyrine tahammül edilmez derecede keskin ve güzel maddeyse ayda dört - beş bin lira kâr getirecek kadar kuvvetli ve muhkem olduğu bugün birdenbire üstüne çöken mânevi bir mecburiyet yüzünden kendi kendisini kapatmak kararını vermiştir. Sadece dâvasına, (dâvası malûm) muazzez ve mukaddes dâvasının muvaffak olması için bağlandığı minnettarlık hedefine sadakati yüzünden bu mânevi mecburiyet altına giren gazetemiz, doğrudan doğruya Allah'tan bildiği yeni bir sabır ve tahammül çığrına ayak basarken, birkaç zaman sonra koca bir matbaa, (Hükümet avans mı verecek bilmem) bina ve her türlü madde şartlarının da kefaletine malik bulunmaktadır. Gazetemiz bunu halk efkârına açıklamıştır).

Muhterem arkadaşlar Başbakan işe başladığı tarihten itibaren son beyanatına yani: (İrticaa avans vermiyeceğiz ve bundan böyle de dinin siyasete alet edilmesine meydan vermiyeceğiz) dediği zamana kadar bu memlekette din müessesesi böyle adamların elinde siyasete alet edilmiş ve Hükümet de bunlara avans vermek suretiyle gördüğümüz bu hâdiseler tekevvün etmiştir.

Bu memlekette irticaın hortlamasına, memleketin çeşitli bölgelerinde hâdiseler çıkarılmak istenilmesi, yolunda bunların cesaretlerini artırmaya âmil ve saik olan Hükümet değil de hangi kuvvettir? Fakat ne yapalım ki, Sayın Başbakan burada yoklar. Kendileri bize, her gittikleri yerde : (Çıksınlar Millet kürsüsünde konuşsunlar.) diyorlar. Biz her zaman burada konuşmaya hazır duruyoruz, fakat kendileri bizim karşımıza bakanlarını gönderiyorlar. İnşallah, nasip olur, ileride bunların muhasebesini burada yaparız arkadaşlar. (Soldan gürültüler).

5. — Trabzon Mebusu Hamdi Orhon'un, İstanbul'da Veremle Savaş Derneği Kongresine vâkı müdahale dolayısiyle ne muamele yapıldığı hakkındaki sorusuna İçişleri Vekili Etem Menderes'in sözlü cevabı (6/965)

REİS — Soruyu okuyoruz efendim.

T. B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

7 . III . 1953

İstanbul'da Veremle Savaş Derneği Kongresine partizanların müracaat ve müdahalesi üzerine İstanbul Valisinin polis marifetiyle el koyduğunu ve evrakını torba içersinde mühürleterek idari zabıt altına aldığını bütün gazeteler yazdılar. Bu hal sayın İstanbul halkiyle birlikte bütün hayırseverleri rencide etmiştir.

Valinin hareketi partizandır, kanunsuzdur.

Hâdise böyle olunca vali hakkında ne gibi kanuni muameleye baş vurulmuştur ve ne yapılmıştır?

İçişleri Vekili tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletinizi arz ve rica ederim.

Trabzon Milletvekili
Hamdi Orhon

REİS — İçişleri Vekili, buyurun.

İÇİŞLERİ VEKİLİ ETEM MENDERES (Aydın) — Muhterem arkadaşlar, İstanbul Veremle Savaş Derneğinin 28 . II . 1953 tarihinde Teknik Üniversite salonunda yapmış olduğu umumi heyet toplantısında, Cemiyetler Kanu-

nuna ve derneğin nizamnamesine aykırı haller tahaddüs ettiği vilâyet makamına şifahen ve müteakiben Salâhattin Karakaş ve Sadi Bodur imzalı dilekçe ile ihbar edilmiş.

Bunun üzerine, valinin emriyle, zabıta memurları tarafından yolsuzluğu iddia olunan toplantıya ait isim listeleri ve rey puslaları bir zabıtla tesbit edilerek derneğin mühriyle kapanmış, bir torba içinde Cumhuriyet Müddeiumumiliğine tevdi edilmiştir. Böyle bir tasarruf valinin salâhiyeti dâhilinde bulunmakla beraber, muamelenin kanuni eşkâl dâhilinde cereyan edip etmediği müfettiş raporiyle taayyün edince, ona göre muamele yapılacağını keyfiyetin müfettişlere havale edilmiş bulunduğunu arzeylerim.

REİS — Buyurun Hamdi Orhon.

HAMDİ ORHON (Trabzon) — Muhterem arkadaşlar, soruma muhterem Etem Menderes kendi zaviyesinden cevabını verdiler. Arkadaşlar Sayın Bakanın ifadelerinin bir yerinde valinin tasarrufunun kanun çerçevesi içinde cereyan ettiğini beyan ederken, diğer taraftan, hâdisenin mülkiye müfettişlerine tevdi edildiğini beyan etmesi birbiriyle telifi mümkün şeyler değildir.

İÇİŞLERİ VEKİLİ ETEM MENDERES (Aydın) — Kanun çerçevesi içinde değil. . . Yanlış söylüyorsunuz, aynen tekrar edeyim : «böyle bir tasarruf valinin salâhiyeti dâhilinde bulunmakla beraber muamelenin kanuni eşkâl dâhilinde cereyan edip etmediği müfettiş raporu ile tahakkuk edince ona göre muamele yapılacağı ve keyfiyetin müfettişe havale edildiği . . .» şeklindedir.

HAMDİ ORHON (Devamla) — Aşağı yukarı benim anladığım gibi . . . (Öyle değil, sesleri) Müsaade buyurun arkadaşlar, iş Etem Menderes'in dediği gibi değil. Bir defa valinin bir hayır cemiyetini ve nihayet münevverleri sînesinde toplıyan bir hayır cemiyetinin muamelâtına bu şekilde müdahalesi kanuni midir? Değil midir?Bunu bir de ben arzedeyim, yüksek Meclis hakem olsun.

Arkadaşlar; bir defa valinin hareketi; en basit nezaket kaidelerine uygun değildir.

Cemiyetler Kanununda bir komiserden bahsedilir. Bu komiserin ifade ettiği mâna valinin gönderdiği polis komiseri değildir; Hükümet adına orada müşahit olarak bulunması lâzımgelen bir insandır. Şayanı temennidir ki, İstanbul Valisi, İstanbul Verem Savas Derneği gibi bir hayır müessesesinin kongresine vali muavini veya ona benzer bir arkadaşı göndermeli idi, bir polis memuru gönderdiler.

İkincisi, valinin işe müdahalesi partizandır, tamamen kanunsuzdur, bunu izah edeceğim. Arkadaşlar şunu arzetmek istiyorum ki, valilerin yaptıkları tasarrufların mutlaka kanuni olması lâzımdır. Bir vali bunu yerine getirmezse bu tip insanlardan memlekete hayır gelmez.

Arkadaşlar, bu valiyi biz size hediye ettik. Güle güle kullanın, (gülüşmeler) bir diyeceğimiz yok.

Arkadaşlar, Muhterem Bakan, evvelce başka bir vilâyette cereyan eden ve hakikaten demokrasi tarihimizde hüzün ve ıstırapla anılacak bir hâdisede: «Vali kanuni yetkisi içinde hareket etmiştir.» demiştir. O hâdiseye dönmiyeceğim. Bugün de aynı beyanda bulundular. Valinin hareketinin hiçbir noktasının müdafaa edilecek tarafı yoktur.

Arkadaşlar, 1946 ya kadar cemiyetler idari bir nizam ve idari bir murakabeye tâbi olarak idare edilirdi. 1946 da bir tadil ile cemiyetlerin murakabe ve tanzimi tamamen Anayasanın ve Medeni Kanunun hükümleri dâhilinde bir esasa, adlî sisteme bağlanmıştır. Sayın Etem Beyefendi bunun farkında değiller mi?

Arkadaşlar, cemiyetlerin artık 1946 dan bu yana hiçbir muamelâtına idare müdahale edemez. Cemiyet âzaları arasında seçim gibi; seçime bir hile ve fesat karışması gibi muamelâta muttali olan alâkalılar ancak savcılığa baş vurabilirler, mahkemeye gidebilirler. Bunun başka türlü izahı mümkün değildir. Niçin savcıya baş vurmamışlar? Çünkü savcıdan kanunun tatbikatından başka bir muamele beklemek vârit değil de ondan. Onun için idari makama geliyorlar. Eğer yapılan seçimde bir sakatlık var ise alâkalılar Medeni Kanunun 68 nci maddesi mucibince mahkemeye gidebilirler. Bunlar bunu yapmıyorlar. Valiye bir partizan grup gidiyor ve valiyi tahrik ediyor, cemiyetin iç muamelelerine kadar müdahale ediliyor. Böylece vali buna alet oluyor. Bunlar kötü örneklerdir, memlekete hayır getirmez. Bu gibi hareketlerden de memlekete fayda gel-

mez. Valinin muamelesi kanunsuzdur. Savcı torbaları iade etmiştir. Şimdi çıkıyor Muhterem Etem Menderes valisini kısmen de olsun korumak istiyor. Memleketin iç idaresinin mesuliyetini üzerine almış bir vekil olarak valilerini kanun içinde yaptıkları tasarruflardan ötürü himaye eder, Meclise karşı destekliyebilirler; fakat böyle kanunsuz işlerde değil. Valiye en ufak ikazı bile yapmamışlardır. Ben, bu işin mahrem tarafına girmek istemem. Bu iş Başbakana dahi akis ve intikal etmiştir. Bu kadar basit iş bu kadar uzar mı? Ben sorumu esasen 7 Martta vermiştim. Bütün bunların izahı mümkün değildir. Şu müfettiş tahkik etti, şu oldu, bu oldu izah edilecek sebepler değildir. Burada sayın Bakanın yapacağı iş, derhal telefonu açar, senin yaptığın tasarruf yerinde değildir, dikkatli olun, der. Böyle valiye, bu şekilde keyfî müdahalede bulunan idareciye gerek Yüksek Meclis ve gerekse sayın Vekil iltifat etmesinler, kendilerini daima dikkat ve teyakkuza davet ettsinler. İstanbul Valisinin mitinglere izin vermemesi de hazindir. 1946 da Hükümetin mitingleri men'etmek yetkisini kanunla kaldırdık. Biz demokrasiye böyle hizmet ettik. Şimdi görüyoruz ki, kaldırdığımız kanunlar kalkmamış gibi tatbik edilmektedir. (Sağdan alkışlar).

Bunlar iyi şeyler değildir. Onun için istirham ediyorum, kanunlar hâkim olsun, müsamaha edilmesin.

Bâzı arkadaşlarımız sabırsızlanıyorlar, yerlerinden bize serzenişte bulunuyorlar, müdahale ediyorlar, bunları da hoş karşılıyacak metanet ve durumdayız. Bunu yapmayınız. Yüksek Meclis yanlış hizmet görenlere karşı ihtarını yapmalıdır. (Sağdan bravo sesleri, alkışlar).

6. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Bandırma'da Komiser Şevki Gürkaya hakkında vâkı şikâyetlerin doğru olup olmadığına dair sorusuna İçişleri Vekili Etem Menderes'in sözlü cevabı (6/979)

26 . III . 1953

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

1. Bandırma'da Komiser Şevki Gürkaya aleyhinde şikâyetler edildiği ve birbirini takip eden hâdiseler de bunu ispat ettiği halde karakolda dayak hâdiseleri yüzünden bir vatandaşın ölümüne, diğer birinin de delirmesine, diğerinin de kulağının sakat kalmasına bizzat sebep olduğu;

2. Bir polisin Bandırma'dan Ayvalık'a sürgün, diğer birisinin de istifaya mecbur edildiği, bu işte emniyet âmiri ile müşterek hareket edildiği;

3. Sabıkalı, polislikten matrut şahısları bizzat İstanbul'dan Bandırma'ya getirerek sahte ikametgâh göstermek suretiyle silâh, fişek, barut bâyiliği verdiği ve bu suretle silâh kaçakçılığına iştirak ettiği;

4. İstanbul'dan Bandırmaya sürgün gelen eroin kaçakçısı Sarrafyan hakkında aylarca takibat yapılmayıp serbest bırakıldığı, otuzu mütecaviz hırsızlık vakalarının faillerinin meydana çıkarılamadığı;

5. Adanaya nakil ve tâyini kararı çıktığı halde ne için ve kimin tarafından durdurulduğu hakkında.

Sorularımın sözlü olarak İçişleri Vekili muhterem Etem Menderes tarafından Büyük Millet Meclisi kürsüsünden cevaplandırılmasını rica ederim.

Balıkesir Mebusu
Ali Fahri İşeri

İÇİŞLERİ VEKİLİ ETEM MENDERES (Aydın) — Balıkesir Milletvekili Ali Fahri İşeri'nin, Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına sunmuş olduğu ve sözlü olarak cevaplandırılmasını istediği 26 . III . 1953 günlü önergesinde;

1. Bandırma'da Komiser Şevki Gürkaya hakkında şikâyetler edildiği ve biribirini takip eden hâdiseler de bunu ispat ettiği halde karakolda dayak hâdiseleri yüzünden bir vatandaşın ölümüne, diğer birinin de delirmesine, diğerinin de kulağının sakat kalmasına bizzat sebep olduğu,

2. Bir Polisin Bandırma'dan Ayvalık'a sürgün diğer birisinin de istifaya mecbur edildiği, bu işte Emniyet Âmiri ile müşterek hareket edildiği,

3. Sabıkalı polislikten matrut şahısları bizzat İstanbul'dan Bandırma'ya getirerek sahte ikametgâh göstermek suretiyle silâh, fişek, barut bâyiliği verdiği ve bu suretle silâh kaçakçılığına iştirak ettiği,

4. İstanbul'dan Bandırma'ya sürgün gelen

eroin kaçakçısı Sarrafyan hakkında aylarca takibat yapılmayıp serbest bırakıldığı, otuzu mütecaviz hırsızlık vakalarının faillerinin meydana çıkarılamadığı,

5. Adana'ya nakli ve tâyini kararı çıktığı halde ne için ve kimin tarafından durdurulduğu denilmektedir.

1. Komiser Şevki Gürkaya'nın, sicil dosyasında yapılan tetkikatta; Oflu Yalçın Ekinci'nin Komiser Şevki tarafından dövüldüğü İbrahim Ekinci tarafından şikâyet edilmesi üzerine yaptırılan tahkikat sonunda C. Müddeiumumiliğince takibat icrasına mahal olmadığına karar verildiği anlaşılmıştır.

Balıkesir Emniyet Müdürlüğünden alınan 14 . IV . 1953 gün ve 3/1741 sayılı tel yazıda da Komiser Şevki Gürkaya'nın 1951, 1952 yıllarında Bandırma'lı Şaban Akar, Balıkesir'li Münevver Karaca, Bandırma'lı Yalçın Ekinci adlı şahısları vazife halinde iken dövdüğü C. Müddeiumumiliğine şikâyet edilmiş ise de iddiaları sabit olmadığından C. Müddeiumumiliğince ademitakip kararı verildiği, keza polis memuru İbrahim Oralkan tarafından Şevki Gürkaya'nın bâzı yolsuz hareketleri ihbar edilmiş ve bu ihbar üzerine yaptırılan tahkikat neticesinde tanzim kılınan evrak Emniyet Umum Müdürlüğü İnzibat Komisyonuna tevdi edilmiş ve mezkûr komisyonca yapılan inceleme sonunda; Komiser Şevki Gürkaya'nın bir vatandaşın ölümüne, bir diğerinin delirmesine, bir başkasının da kulağından sakat kalmasına sebep olduğu yolunda bugüne kadar her hangi bir iddia ve ihbarın mevcut olmadığı bildirilmiştir.

2. Bir polis memurunun Ayvalık'a sürgün, diğer birinin de istifaya mecbur edildiği keyfiyetine gelince;

Bu hususta Emniyet Âmiri Zeki Şahin hakkındaki soruda da cevaplandırıldığı veçhile; Polis Memuru İbrahim Oralkan'ın, Bandırma'da vazife gördüğü müddet zarfında Âmiri aleyhinde ve gıyabında sövmekten üç aylık kideminin tenzili ve ayrıca meslek ahenk ve disiplinini bozucu hareketlerinden, izinsiz karakoldan ayrıldığından, ve âmirleri aleyhine isnadatta bulunmasından, meslek arkadaşları arasında huzursuzluk yaratmasından valilikçe dört günlük maaş kat'ı cezası ile tecziye edilmiş ve ayrıca da âmirleri aleyhinde isnadatta bulunmak ve arkadaşları arasında huzursuzluk yaratmaktan dolayı hakkında tanzim edilen tahkikat evrakının karara bağlanmak üzere Polis Divanına tevdi edildiği, bu durum karşısında Bandırma'da vazife görmesinin her bakımdan mahzurlu olacağı kanaatiyle Mayıs 1952 ayı içinde ve İl İdaresi Kanununun verdiği salâhiyete binaen valilikçe Ayvalık Emniyet kadrosuna naklinin yapıldığı, tahkikata memur edilen Emniyet Polis Başmüfettişi Tacettin Ortaç'ın raporu ile Balıkesir Valiliğinin 4 . VIII . 1952 gün ve 3006 sayılı yazısı ile bildirilmiştir.

Yukardaki izahattan da anlaşılacağı veçhile İbrahim Oralkan'ın Bandırma'dan Ayvalık'a naklinde komiserin bir tesiri bulunmadığı bu muamelenin Polis Başmüfettişinin tahkikatı neticesinde görülen idari lüzum üzerine valilikçe yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bir Memurun Bandırma'dan Ayvalık'a naklinin sürgün kelimesiyle vasıflandırılmasının ne dereceye kadar doğru olacağı yüksek takdirlerine arzolunur.

İstifaya mecbur edilen polis memuruna gelince; emniyet komiserlerine gerek Teşkilât Kanunu, gerekse Polis Disiplin Talimatnamesiyle böyle bir salâhiyet verilmemiştir.

İstifaya mecbur edildiği bildirilen Polis memuru Ali, kardeşinin hastalığından bahisle vilâyetten aldığı bir hafta izinle memleketine gitmiş ve bu mezuniyetinin hitamında gönderdiği 18 . V . 1952 günlü dilekçesiyle istifa dileğinde bulunmuş, bu talebi de aynı tarihten itibaren kabul edilmiştir. Bu memurun komiser tarafından istifaya mecbur edildiğine dair ne vilâyete ve ne de vekâlete müracaat ve şikâyeti gelmemiştir.

3. Sahte ikametgâh gösterilmek suretiyle silâh, fişek ve barut bâyiliği verdiği ve bu suretle silâh kaçakçılığına iştirak ettiğine dair bir ihbar vâkı olmamıştır. Esasen bu gibi suçlar da mahallî Adalet makamlarının re'sen takibata teşebbüs etmesi mevzuat icabından olduğu gibi bâyilik ruhsatı vermek salâhiyeti de komiserin değil, kaza kaymakamındır.

4. Eroin kaçakçısı Sarafyan hakkında aylarca takibat yapılmıyarak serbest bırakıldığına dair bir ihbar ve muameleye rastlanmamış, ancak; hırsız, üç kağıtçı ve dolandırıcı gibi kazançlarını gayrimeşru şekilde temin eden şa-

hıslar hakkında menfaat maksadiyle takibat yapmadığı, Polis memuru İbrahim Oralkan tarafından yapılan ihbar üzerine Balkesir Valiliğince icabeden tahkikat yaptırılmış ve tanzim edilen evrak Emniyet Umum Müdürlüğü İnzıbat Komisyonuna tevdi olunarak neticede Komiser Şevki Gürkaya'nın bu hususta cezayı müstelzim bir hali görülemediğinden hakkında tâyini muameleye mahal olmadığına ve Polis memuru İbrahim Oralkan'ın âmirine suç isnadında bulunduğundan hakkında kanuni takibat icrasına karar verildiği ve bu takibatın valilikçe henüz neticelendirilmediği anlaşılmıştır.

Faili meçhul hırsızlık olayları için Polis Başmüfettişi Tacettin Ortaç tarafından yapılan incelemede; suç kaydı defterinde 1948, 1950 ve 1951 yıllarında vukua gelen hırsızlık olaylarından faili meçhul yedi vakanın devrolduğu 1952 senesinde vukubulan hırsızlık olaylarından da dört tanesinin faili meçhul kaldığı görülmüş ve 69 suçtan yalnız on birinin faillerinin bulunamaması, kazadaki halihazır emniyet mevcudu da nazarı dikkate alınarak transit liman ve çok hareketli bir kasaba merkezi olan Bandırma'da meçhul kalan aded nispetinin keyfiyet ve kemiyet itibariyle normal bulunduğu mütalâa kılınmıştır.

5. Kadro durumu nazara alınarak 16.I.1952 günlü onayla Seyhan kadrosuna nakli yapılmış ise de kazadaki deniz nakliyatçıları ve balık avcıları dernekleri tarafından tanzim olunan 86 imzalı mazbata ile Bandırma'da bırakılmasının istenilmesi ve ayrıca mahallî Demokrat Partisi Başkanlığının; otoritesi bakımından Bandırma için elzem olduğu şifahen bildirilmesi üzerine 23 . I . 1952 tarihli onayla Bandırma'da ipka edilmiştir.

REİS — Ali Fahri İşeri buyurun.

ALİ FAHRİ İŞERİ (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, işte beni bu soruyu sormaya mecbur eden ve hakkımda parti disiplin tatbikatı ile partiden ihracım için teşebbüse geçilen hâdiselerden ve sebeplerden birisi de budur. Gerek yazılı gerek şifahi ilgili makamlara münferit müracaatlarda bulundum neticesiz kaldı. Bunun üzerine bu soruyu 1952 yılında Demokrat Parti Grupuna da vermiştim. Grup İdare Heyeti ne Grupa ve ne de Meclise vermedi. Parti tüzüğüne ve disiplinine aykırıdır, dedi. Parti tüzüğünü ve parti menfaatlerini millet menfaatlerinden daha üstün gördüler. Benim de vicdanım buna müsaade etmedi. Çünkü zülme riza zülümdür. Bir ferde yapılan haksızlık, bir cemiyete ve bir millete yapılan haksızlık demektir.

Muhterem arkadaşlar, Komiser şevki Gürkaya, kanunun yetki vermediği insanlara, menfaat mukabili, silâh vesikaları vermiştir; İstanbul'dan Rüştü Şensöz isminde bir şahsa, İhsaniye Mahallesinde 7 numaralı haneyi sahte ikametgâh göstermek suretiyle tabanca, fişek ve barut bâyiliği ruhsatı verilmştir. Hiç hakkında tahkikat yapmadan veya masa başı tahkikattan sonra ruhsat almasına, tabanca ve mermi kaçakçılığı yapmasına müsaade edilmiştir. Halbuki sabıkası; mahkûmiyeti ve kötü halleri olanlara kanunen katîyen ruhsat verilmemektedir. Rüştü Şensöz eskiden polis olup emniyetten matrut bir zat olduğu ve ayrıca Mansur isminde İstanbul'da da bir ortağı, esas patronu olduğu bu da Komiser Şevki Gürkaya'nın eski polis arkadaşı olduğu, her ikisine de bu işi vermek için bizzat İsanbul'dan komiserin getirildiği. Yine edindiğim malûmaata göre 4000 e yakın tabancayı, bir kısmı Fransa'dan ithal ettiği, bir kısmını da Ankara'dan aldığı ve bunları Bandırma'ya hiç getirmeyip Adana, Hatay, Erzurum taraflarına toptan olarak beşer yüz aded gönderdiği ve bu havalide kaçak olarak sattırdığı, fakat haddi zatında bu tabancaların karaborsaya intikal ettiği anlaşılmaktadır. Çünkü gönderdiğini bildirdiği yerler Bandırma polisi ve emniyeti tarafından hiç tahkikata ve takibata geçilmemiş bilâhara Bandırma'da bu hususta şikâyetler vâkı olduktan sonra emniyet harekete geçmeye mecbur kalmıştır ve üstünkörü vilâyetlere yazılıyor ve soruluyorsa da hiç bir müspet cevap verilmiyor veyahut bâzı cevaplar tertipleniyor.

Balıkesir'den 59 - 60 bin miktarında muhtelif çapta tabanca mermisi alıyor. Bu mermileri kanunen Bandırma'da yani bâyiliğini aldığı dükkânda ve silâh vesikaları olan adamlara satması icabederken ve kimlere sattı ise isimlerini ve hüviyetlerini noterce tasdikli deftere kaydetmesi lâzımgelirken defterinde böyle bir kayda tesadüf edilmediği gibi, yukarda miktarı gösterilen mermilerin tek bir adedi bile Bandırma'da satılmayıp, iki sefer vapurla, 3 sefer karadan Bandırma'da 42 No.lu plâka kayıtlı taksi ile karadan Yalova tariki ile İstanbul'a kaçırılmış, orada da icabına bakılmış. Yani ruhsatsız si-

lâh taşıyanlara fahiş fiyatlarla satılmıştır. Halbuki ne deftere kaydedilmiş ve ne de beyanname verilmiştir. 60 bin memiyi kaçırır, İstanbul'da satar da emniyetin, polisin haberi olmaz mı? Açıkça anlaşılıyor ki, emniyetle sıkı alâkası vardır, hepsine göz yumulmuştur. Bu sahtekâr, sabıkalı bâyilerle ortaktır, onlardan pay aldığı meydandadır. Bu silâh kaçakçılığını Yeni Sabah Gazetesi ele alarak günlerce bunun aleyhinde yazılar yazmıştır: Birtakım sabıkalı adamlara bâyilik veriliyor, emniyet de göz yumuyor, yine sabıkalılara, kaatillere kaçak tabancalar satılıyor, memleketin emniyeti ve asayişi ihlâl ediliyor diye alâkalı makamların alâkalarını çekti, harekete geçmeleri için günlerce ikaz etti. Daha ucuz vesait temini mümkün iken ve başka otomobiller 80 liraya Yalova'ya giderken, neden 160 şar liraya bu 42 plâka numaralı taksi ile mütaddit seferler yapılmıştır? Çünkü doğru Balıkesir'den Yalova yolu ile İstanbul'a tabanca malzemesi kaçırılmıştır. Bunun şahidi de taksinin şoförüdür ve bütün Bandırma halkıdır.

Bunu komiser bilmiyor mu, bundan haberi yok mu? Bu işte hissesi ve payı olan bir adam elbette haberdar görünmez, bu işle müşterek olduğu için tabiî haberdar olmaz.

Bandırma Kaymakamlığına, Rüştü Şensöz hakkında 11.III.1952 tarihli Lâpseki Kaymakamlığı tarafından gelen telgrafta aynen şöyle denilmektedir. Silâh kaçakçısı Rüştü Şensöz'ün acele durumunun Lâpseki Kaymakamlığına bildirilmesi ve bu telgraf Bandırma Kaymakamlığı eliyle emniyete havale ediliyor. Ve telgraf (Polis Ömer) imzasiyle alınıyor, zimmet defterinde bu imza var, yani telgrafın alındığı sabit oluyor. Tahkikat sonunda, bu telgrafa ne cevap verdiniz, diye sorulduğu zaman, biz böyle bir telgraf almadık, diyerek telgrafı ortadan kaybediyorlar. Halbuki mezkûr telgrafın sureti Bandırma Tahrirat Kâtipliğinde ve Jandarma Komutanlığı tahkikat dosyasıda mevcuttur.

Hulâsa: Telgraf kasten kaybediliyor ve Lâpseki Kaymakamlığına bir cevap verilmiyor. Bu adam İstanbul'da iken İstanbul gibi bir yer dururken acaba ne maksatla ve neye istinat ederek Bandırma'da bu işe teşebbüs etmiştir. İşte asıl mühim nokta burasıdır. Hususi olarak evvelâ komiser Şevki ile aralarında anlaşmalar ve mutabakatlar yapıldıktan sonra, yani ortaklık şartları tesbit edildikten sonra İstanbul'dan bizzat Komiser Şevki ile birlikte gündüz vapuru ile Bandırma'ya geliyorlar. Öğle yemeğini Taflan lokantasında beraber yedikten son bâyilik veriliyor.

Memleketin ve milletin en çok itimat edeceği emniyet ile adalet olduğuna göre emniyet vazifeleri yanında şahsi menfatlerini daha üstün görenlere, vazifelerini suiistimal eden bu gibilere bu millet nasıl itimat eder? Ve nasıl muhabbet ve sevgi besler? Bu gibi adamları emniyet gibi mühim bir vazifede kullanmak bile hatadır.

Bandırma'ya İstanbul'dan sürgün gelen bir ermeni (Sarafyan Ermanak) hakkında aylarca takibat yapılmamıştır. Serbest bırakılmıştır. Sebebi acaba nedir? Halk bizden daha iyi biliyor, ziftlenmektir.

Bandırma komiseriyle emniyet âmirinin huzurunu kaçıran yani kanunsuz, keyfî hareketlerine engel olan Polis İbrahim'in Ayvalık'a nakline, diğer Polis Ali'nin istifasına, diğer birisini de yine başka yere nakline sebep olmuştur.

Komiser Şevki, tam meslek adamı, çok mahir bir emniyet memurudur. Fakat şahsi menfaatini her şeyin hattâ emniyetin de üstünde tutan, sırasında yıldıran ve sindiren, fakat bir taraftan da sızdıran ve nüfuzunu, vazifesini kötüye kullanan, arkasını da yüksek makamlara dayıyan ve bu suretle Bandırma'da tutunan ve bu sayede mütaaddit ev ve apartman kuran bir zattır. Aslan Taşköprülü'dür, babasına da arasıra yardım eder; babasından yardım beklemez. İstanbul'da bulunduğu zaman 16 odalı, üç katlı, elli bin lira kıymetinde bir ev almıştır.

Bilâhara Bursa'ya naklediyor. Bursa'da bulunduğu zaman Bursa'da da iki katlı ve konforlu bir ev alıyor. Bu da bugün 40 - 50 bin lira kıymetindedir.

Bursa'dan Bandırma'ya naklediliyor, iki sene içinde Bandırma'da iki katlı muazzam, kârgir, geniş bahçeli bir ev alıyor, ilâveli inşaat diye aynı aldığı ev kadar da inşaat yaptırıyor. Bugünkü kıymeti vasati olarak 40 bin lira su içinde yapar. 120 kiloluk bir adamdır, Hemen hemen hergün öğle yemeklerini lokantada yemekte idi. Şimdikini bilmiyorum.

Polis İbrahim - bunu Bakan da izah ettiler - çok namuslu bir kimsedir. Bunu Manisalı Karaosmanoğlu arkadaşımız da tanırlar. Bu çocuğu Hatay'a, yine çok temiz bir polis memuru olan Ali'yi de, emniyet âmirinin huzurunu kaçırıyor diye, başka yere sürgün ediyorlar, nihayet diğer bir memuru da istifaya mecbur ediyorlar. Bu zat ben bunlar arasında yapamıyacağım diyor, bu sebeple bunları vazifeden el çektirdiler.

Sonra tahkikat neticesinde gene vazifeye koymuşlar. Bakan, bunun hakkında müfettiş gönderildi dedi.

Arkadaşlar, giden müfettiş Balıkesir Emniyet Müdürü. Zaten iki defa kongreye gittim. Balıkesir'e Reisicumhur ve Başvekil geldikleri vakit onları genelevlerin otomobili ile karşılıyan, günlerce kendi emrinde tutan, birçok kadınları evinde toplıyan bu emniyet müdürünün vaziyetini anlattım. Biliyorum, huyudur dedi. Ailesi burada memurmuş. Ne yapalım bu adamı, alamam dedi. 125 lira asli maaşı var. Bu polis Şevki dediğim adam Taşköprülü, babası da muhtaç. Bugün Bandırma'da 40-50 bin liralık bir servet sahibi. İstanbul'da ve Bursa'da buna mümasil servetleri var- Acaba maaşiyle nasıl artırabiliyor? Her gün lokantada yemek yer. İlk geldiği zaman memlekette kendini tanıttı, herkesi yıldırdı, ondan sonra da kumarcılarla anlaştı. Bize düşen iş ayıbı örtmek olmamalıdır. Zaten Halk Partisi de bundan yıkıldı. Vekili bendeniz çok severim, hürmetim vardır. Bu işler böyle mi olmalı idi. Komiseri okşamak, merak etmeyin demek... Evet bu işler böyle mi olmalı idi? Bir kadınla münasebet peyda etmiş.. (Bir ses: Bu konuşmalar bu kürsünün kudsiyetiyle mütenasip değil)

Müsaade buyurun o halde başka vakıalar arzedeyim:

Pazarcıklı Salih isminde bir amele bir akşam biraz fazla kaçırıyor, karakola götürüyorlar. Bandırma'da bir havuz vardır, burası bir nevi Bekirağa bölüğüdür. Zavallı sudan ve dayaktan sabaha kadar zatürrieye tutulmuş ve ölmüştür. Bunun için doktor Fethi Beyin bu Salih ağanın dayaktan ve havuza atılmaktan öldüğüne dair raporu vardır.

İki bekçi iki ayağına, iki polis iki kollarında ve iki kişi de göksüne binerse altı kişiye bir kişi ne yapabilir? Sırtı zavallının yara bere içinde, çürümüş, inliye inliye ölürken vali, bekçi ve polis başımı yedi demiş («Canım bunlar burada konuşulacak şeyler mi?» sesleri).

Efendi ben bir vatandaşın hakkını müdafaa ediyorum, bir ferde yapılan haksızlık bir cemiyete yapılmış gibidir. Buna benzer yüzlerce kişi dayaktan ölmüşlerdir. Bir zavallıyı lokantada yemek yerken kaldırmışlar, sille tokat kapı dışarı atmışlardır. Diğer birini yakapaça edip halkın gözü önünde dayak atmışlar. Ve saire. Bu ne biçim demokrasi arkadaşlar. Hani dayak kalkmıştı?

Dayağı kaldırdık derken, kepazeliği çıktı. Ölünceye kadar dayak atılıyor.

REİS — Müddetiniz bitmiştir.

7. — Yozgad Mebusu Yusuf Karslıoğlu'nun, Çankaya'ya yakın bir köyde vukubulduğu söylenen çirkin bir hâdise dolayısiyle mütecavizleri hakkında cereyan eden muamelenin ne safhada olduğuna, ırz can, ve mal emniyeti hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusuna İçişleri Vekili Etem Menderes ve Adalet Vekili Osman Şevki Çiçekdağ'ın sözlü cevapları (6/991)

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

13 . III . 1953

Öz. Çirkin bir hâdise dolayısiyle sözlü soru H.

Vatan Gazetesinin 11 . III . 1953 tarihli nüshasında Ahmet Emin Yalman (ırz düşmanları) başlıklı baş makalesinde Çankaya'nın arkasındaki bir köyde oturan ve Sütçü Nine denmekle tanılan bir kadının ağlıyarak kendisine aynen : (Keşki Allah benim de, şu küçük kızın da canını alsa idi de bizi bu felâkete düşürmeseydi zavallı kız, tarlalarda çalışırken bir iki kişi üstüne hücum edip kaçırmışlar birkaç gün Ankara'da gizlemişler sonra kız her şeyi çökmüş bir halde köye döndü her kese rezil olduk her gün her saat işkence çekiyoruz rezaleti yapanlar malûm. Bir yıl geçti muhakeme bitmedi meğer dünyada ölümden de beter şeyler varmış o da bizim ikimizin başına geldi.) dediğini ve yurt gezilerinde idarecilere, hâkimlere asayiş meselesini sorduğunda : (Kız kaçırma vakaları çok fakat birçoğu izdivaçla neticeleniyor bir kısmı da külfetli düğün masraflarından kurtulmak için danışıklı döğüş) diye söylediklerini ve bu telâkkilerin yanlış olduğunu ve bu şenaatin katil cinayetinden daha ağır, ırz düşmanları-

na karşı idare makinemizin, adliye cihazımızın, bütün cemiyetin takip ettiği müsamahalı, alâkasız görüşün çok zararlı bulunduğunu yazıyor ve diyor ki;

(Irz düşmanlarına karşı en şuurlu bir şekilde cephe almazsak ve kız kaçırma vakaları diye alâkasız anılan cinayetlere milletin tahammülü olmadığını belli etmezsek şenaat işliyen canavarların suç ortağı olmuş oluruz.)

Şimdi bu hâdise hakkında aşağıdaki sorularıma İçişleri ve Adalet vekillerimizin kürsüden sözlü olarak cevap vermelerini rica ederim :

1. Bu hâdise ne zaman vukubulmuştur?

2. Tecavüze uğrayan kız ve mütecavizler kimlerdir?

3. Zabıtanın ve adaletin takipleri ve muamele safhaları ne yolda cereyan etmiştir?

4. Mütecavizler mevkuf mudur?

5. Bu başmakalesinde Yalman'ın görüşünden idarecilerin ve adaletçilerin ırz düşmanlarına karşı gereken önemi vermedikleri mânası çıkarılabileceği kanaatindeyim, bu cihet hakkında vekillerimizin görüş ve kanaatleri nedir?

6. — Başmakalenin bir yerinde de aynen : (Her gün gözlerimizin önüne serilen misallerle görüyoruz ki, can, ırz ve mal emniyeti memleketimizde arzuya lâyık bir emniyetle kurulamamıştır.) diyor ve cezaları hafif buluyor ve avukatların bâzısına dokunuyor. Bu çok ehemmiyetli müşahedelere karşı vekillerimizin düşünceleri nedir? Aldıkları ve alacakları tedbirler var mıdır?

Saygılarımla.

Yozgad Mebusu
Yusuf Karslıoğlu

İÇİŞLERİ VEKİLİ ETEM MENDERES (Aydın) — Yozgad Mebusu Sayın arkadaşımız Yusuf Karslıoğlu tarafından B. M. Meclisi Riyasetine sunulan ve Vatan Gazetesinin 11 . III. 1953 tarihli nüshasında (Irz Düşmanları) başlığı altında çıkan ve Fatma Leylâ ismindeki bir kızın kaçırılması mevzuunu ihtiva eden sözlü soru tetkik edilmiştir.

Bu vaka 29 . VII. 1952 tarihinde Çankaya Kazasının Dikmen Nahiyesine bağlı Karataş Köyünün Avşar Çiftliğinde vukubulmuştur. Karataş Köylü 1937 doğumlu Bahri kızı Fatma Leylâ, bu çiftlikteki tarlada çapa çapalarken yine köyleri halkından Cemal oğlu 1932 doğumlu Ziya Öztürk ve Aliğolu 1337 doğumlu Arif Özçelik adındaki şahıslar tarafından tabanca ve bıçakla tehdit edilmek ve taksiye bindirilmek suretiyle kaçırılmıştır.

Vakayı, mahallî zabıtası haber alır almaz derhal takibe başlamış ve 31 . VII . 1952 tarihinde mütecavizleri kaçırdıkları kızla beraber elde ederek adalete vermiştir.

Adaletçe, zorla kız kaçırmak ve ırza geçmek suçlarından her iki sanık tevkif edilmiş iseler de bunlardan Arif Özçelik bilâhara mahkemece serbest bırakılmış ve Ziya Öztürk'ün ise muhakemesine mevkufen devam edilmek üzere duruşmaları 8 . IV . 1953 tarihine bırakılmıştır.

Memleketimizde kız kaçırma vakalarının bâzan üzüntü verecek şekillerine rastlanmaktadır.

Kız kaçırma ve buna mümasil suçlara ait cezaların artırılması için hazırlanmış bulunan kanun tasarısının da B. M. Meclisi Heyeti Umumiye ruznamesine alındığı da malûmlardur.

Bununla beraber İçişleri Vekâletiniz bu gibi hâdiseler üzerinde önemle durmakta ve icabeden tedbirleri de almaktadır.

REİS — Adalet Vekili.

ADALET VEKİLİ OSMAN ŞEVKİ ÇİÇEKDAĞ (Ankara) — Yozgad Mebusu sayın Yusuf Karslıoğlu arkadaşımızın, Vatan Gazetesinin 11 . III . 1953 tarihli nüshasında çıkan (Irz düşmanları) başlıklı ve Ahmet Emin Yalman imzalı başmakalede bahis konusu kız kaçırma ve ırza geçme vakasına dair izahat istiyen ve muharririn, ırz düşmanlarına karşı idareci ve adliyeciler tarafından gereken önemin verilmediği ve memlekette can, ırz ve mal emniyetinin arzuya lâyık bir şekilde korunamadığı yolundaki mütalâları hakkında fikir ve kanaatimizi soran sözlü sorusuna cevabımızı arzediyorum :

1. Vatan Gazetesinin bahis mevzuu ettiği kız kaçırma ve ırza geçme vakası, 29 . VII . 1952 tarihinde Ankara'nın Dikmen Nahiyesine bağlı Karataş Köyü hududu dâhilindeki Avşar Çiftliğinde vukua gelmiştir.

2. Hâdisede mağdur mevkiinde bulunan mezkûr köy halkından Bahri kızı 1937 doğumlu Fatma Lâle olup kendisini aynı köyden Cemal oğlu 1932 doğumlu Ziya Öztürk'ün kaçırarak ırzına geçtiği ve suçun ikaında bu şahsa, Çankaya'nın Karaağaç köyünden Ali oğlu 1337 doğumlu Arif Özçelik ile taksi numarası ve hü-

viyeti meçhul bir şoförün ve yine hüviyeti tesbit edilemiyen diğer bir kimsenin yardım ettikleri iddia olunmaktadır.

3. Hâdise hakkında derhal tahkikata girişilerek Ziya Öztürk 31.VII.1952 tarihinde yakalanmış ve sulh hâkimi kararıyle tevkif olunmuştur. Keza Arif Özçelik de 8.IX.1952 ele geçirilerek tevkif edilmiştir. Devamlı aramalara rağmen, kaçırmada kullanıldığı bildirilen taksinin şoförü ile yardımda bulunduğu ileri sürülen üçüncü şahsın ele geçirilmelerine imkân hâsıl olmamış, tahkikatın bu yüzden daha fazla gecikmesine mahal vermemek için bu iki şahıs hakkındaki evrak, aranmalarına şiddetle devam edilmek kaydiyle tefrik olunarak, aleyhlerine elde edilen delillere müsteniden Ziya Öztürk ve Arif Özçelik haklarında, 19.IX.1952 tarihinde âmme dâvası açılmıştır. Dâvanın ilk tahkikat safhası neticelenmiş ve Ziya Öztürk'ün cebrü şiddet ve şehvet hissiyle reşit olmıyan kızı kaçırmak ve cebren ırzına geçmek suçlarından, Arif Özçelik'in de kaçırma suçuna iştirakten maznun olarak ağır ceza mahkemesinde muhakeme edilmek üzere haklarında son tahkikatın açılmasına ve mahkemeye mevkufen sevklerine 27.XI.1952 tarihinde karar verilmiştir. Ziya Öztürk hakkında tatbiki istenen kanun hükümleri, Türk Ceza Kanununun üç seneden yedi seneye kadar ağır hapis cezası vaz'eyliyen 430 ncu maddesinin birinci fıkrası ile üç seneden on seneye kadar ağır hapis kabul eden 416 ncı maddesinin birinci fıkrası ve beş seneden itibaren muvakkat ağır hapis cezasını derpiş eyliyen 418 nci maddesidir.

Ayrıca hakkında yaş, iştirak ve cezaların içtimaı bakımlarından da aynı kanunun 56, 64 ve 69 ncu maddelerinin tatbiki dahi istenmiştir. Arif Özçelik hakkındaki sevk maddeleri, aynı kanunun yine 430/1 ve 64 ncü maddeleridir. Bu esaslar dairesinde Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesine açılan dâvaya, Ziya Öztürk hakkında mevkufen ve mahkemenin takdiriyle 11.11.1953 te tahliye edilen Arif Özçelik hakkında ise serbest olarak devam edilmektedir. Taksi Şoförü ile hüviyeti meçhul diğer maznunun aranmalarına ise ara verilmiş değildir.

4. Vatan Gazetesinin takrir mevzuu başmakalesinde, muharrir tarafından fikirleri sorulan idarecilerin, hâkim ve emniyet mensuplarının, kız kaçırma vakalarını iktisadi ve içtimai birtakım zaruretlere atfederek küçümsedikleri iddia olunmakta ve misali verilen hâdise karşısında idari ve adlî cihazlarımızın böyle müsamahalı ve alâkasız bir görüş takip etmelerinin doğru olmadığı ileri sürülmektedir.

Bu iddia ve mütalâa hakikatı ifade etmekten uzaktır. Büyük bir kısmı haikkaten başlık ve emsali düğün külfetlerinden kurtulmak ve mahallî bir takım örf ve taamülleri devam ettirmek kaygısiyle ika edilmekte olan kız kaçırma vakaları, - Adalet cihazımızın alâkasızca karşıladığı bir seri âdi cerairnden - olmayıp bilâkis en mühim ve en yorucu meşgalelerinden birini teşkil eylemektedir. Bu gibi vakalar üzerinde ne kadar hassasiyet ve ehemmiyetle durulduğunu bahse mevzu hâdisenin tahkik ve takip safahatı ortaya koymaya kâfidir.

5. Keza, gazete baş yazısında dermeyan edilen (her gün gözlerimizin önüne serilen misallerle görüyoruz ki, can ve ırz ve mal emniyeti memleketimizde arzuya lâyık bir emniyetle kurulamamıştır) şeklindeki mütalâa ile cezaların hafif olduğu, adliye makinamızın yavaş işliyerek vicdani kanaate değil, müspet delillere göre hüküm vermek yolunda yürüdüğü ve nihayet bir kısım avukatlarımızın cemiyet düşmanı olduklarını bildikleri kimseleri adaletin pençesinden kurtarmaya mâtuf yolları araştırmayı marifet saymak suretiyle adaleti desteklemekten geri kaldıkları yolundaki iddialarda da isabet müşahede edilmemektedir.

Filhakika memleketimizde can, ırz ve mal aleyhine işlenen suçların nispeti maalesef henüz yüksektir. Ancak bunun, yukarda da söylediğimiz gibi iktisadi ve içtimai sahalarda da aranması gereken sebeplerini, kanunlarımızın yumuşaklığına, adalet mekanizmasının yavaş işlemesine ve vicdani kanaate yer vermemesine ve bir kısım avukatların kötü çalışmasına inhisar ettirmek ve emsaline birçok memleketlerde hattâ fazlasiyle raslanan mevzii birtakım hâdiselere umumi mahiyet atfeylliyerek memleketin muhakkak ki, kuvvetle müesses bulunan emniyet ve asayişinden şüpheye düşmek doğru olmasa gerektir. Adaletin tevziinde sürat ve şiddetten ziyade isabet ve nasafetin aslolduğu ve müspet görüşün vicdani kanaatime takaddüm eyliyen ve cemiyetin müdafaa cephesini takviyeye daha ziyade hadim bulunan bir rehber teşkil ettiği düşünülür ve avukatlık meslekini ifa

edenlerin çok mukaddes olan müdafaa haklarını ancak kanunun çizdiği hudutlar dairesinde murakabeye hakkımız olduğu göz önünde tutulursa bu noktalara mâtuf iddiaların da isabetsizliği kendiliğinden anlaşılır.

Mevzuatımızın âdabı umumiyeye ve nizamı aileye karşı işlenen suçlar hakkındaki ahkâmına gelince: Bunlar da iddia edildiği derecede yumuşak değildirler. Mâruzatımızın Fatma Lâle'yi kaçıranların mahkemeye sevklerine mütaallik kısmını da Türk Ceza Kanununun 416/1, 418 ve 430/1 nci maddelerinin ihtiva eyledikleri ağır hükümlere işaret edilmişti. Ceza Kanunumuzun bu mevzuata mütaallik ahkâmı ihtiva eden ikinci kitabın sekizinci babında, on beş sene ağır hapse kadar varan daha şiddetli hükümler de ihtiva eylemekte ve kaçırılan kız veya kadının bir gûna tecavüze uğramaksızın iadesini ve kaçıran tarafından nikâhlanmak suretiyle iffet ve itibarının kurtarılmasını temine mâtuf imkânları da sağlamaktadır. Diğer tarafftan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunumuzun 104 ve 206 ncı maddeleriyle bu nevi suçların mevkufen ve tercihan muhakeme edilmeleri hususu da teminat altına alınmış bulunmaktadır.

Vaziyet böyle olmakla beraber, memleket efkârına tercüman olmak maksadiyle yazıldığı şüphesiz bulunan Vatan Gazetesinin başmakalesinde işaret olunan - kifayetsizlik, Sayın Mebus arkadaşlarımız ve bütün - asayiş meselelerinde tam bir hassasiyet ve teyakkuza sahip bulunan Hükümetimiz tarafından da zamanında tesbit ve teşhis edilmiş ve Türk Ceza Kanununun bâzı maddelerinin tadiline dair hazırlanıp Yüksek Meclise sunulan bir kanun teklifiyle âdabı umumiyeye ve nizamı aile aleyhindeki cürümlere mütaallik cezaların artırılması da derpiş olunmuştur. Gündeme alınmış bulunan mezkûr teklifin görüşülmesi, muhterem arkadaşlarımızın bu mevzu üzerindeki değerli fikirlerinin tecellisine de vesile teşkil edeceği cihetle, takrir sahibi arkadaşımın suallerini burada yeter derecede cevaplandırılmış oluyor, mâruzatıma son veriyorum.

YUSUF KARSLIOĞLU (Yozgad) — İçişleri Bakanımızın, muhtasaran ve Adalet Bakanımızın mufassalan verdikleri izahata teşekkür ederim. Yani iş üzerinde müsamahakâr hareket edilmemiş, icabı kadar hassasiyetle durulmuştur. Yalnız bu vesile ile kendilerinden bir şey sormak istiyorum.

Bendeniz Meclis Kitaplığında, tesadüfen (Irz Düşmanlığı) başlığını görünce gazeteyi okudum. Kendileri de pek tabiî bu gazeteleri takip ediyorlardır, bu gazetede çok ağır müşahedeler var.

Bir kere, tarlada çalışırken küçük bir kızı zorla kaçırmak ve tecavüz etmek var. Sonra diyor ki; «Eğer buna lâzım olduğu kadar ehemmiyet verilmezse, önlenmezse suça ortaklık edinilmiş olur.»

Daha sonra «Türkiye'de matlup derecede ırz, mal ve can teminatı yoktur» diyor. Bu gazete Türkiye'den başka ecnebi memleketlere de gidiyor. Bu tarzı beyan memleketimizin çehresini nasıl gösterir? Bunu ben eğer bir sözlü soru mevzuu yapmamış olsaydım, sayın bakanlarımız bu şeye karşı lâkayt mı kalacaklardır? Lâkayt kalmışlar galiba. Bunlar çok ağır şeyler. Bu ciheti lûtfederde izah buyururlarsa memnun oluruz.

İdarecilere, adliyecilere sormuş, cevaben : «Yurt gezilerinde kız kaçırma vâkaları çok oluyor ve bunlar izdivaçla neticeleniyor. Evlenme külfeti ve düğün masraflarından kurtulmak için danışıklı döğüş» demişler. Burada da, görüyorsunuz, idarecileri ve adliyecileri müsamaha ile itham ediyor.

Bilmünasebe şunu da arzedeyim : Düğünlerde israfatın men'i hakkında bir kanun vardır, o kanun uyuyor, bir kelimesi dahi tatbik edilmiyor. Fakat nedense buna antidemokratik kanun diyorlar. Ben bunu anlamıyorum.

Arkadaşlar, hakiki demokrasinin mânasını milletin yüksek menfaatleri neyi icap ettiriyorsa onun yapılması şeklinde anlıyorum.

Sonra diyor; «Irz düşmanına karşı en şuurlu bir şekilde cephe almazsak biz suç ortağı olmuş oluruz.» Bakanlarımız her halde bu gazeteleri tetkik ettiriyorlar. Biz sözlü soru mevzuu yapalım, yapmıyalım, alâkasız kalmak doğru değildir. O, bir müstesna başmuharrirse ve imtiyaza malikse o başka, onu bilmiyorum.

Sonra, yine diyor ki : «Memleketimizde böyle mal, ırz ve can emniyeti arzuya lâyık bir halde değildir.» Bu da ağır bir müşahede. Sonra, arzettiğim gibi, bu gazete memleketimizde ve ecnebi memleketlerde okunuyor, her halde memleketimize karşı bir suizannı davet edecek

mahiyettedir. Hakkında bir muamele yapılmak gerekmez mi?

Biz acaba böyle tesadüfen okuduğumuz için üzerimizde tesir yapıyor da kendileri bunun emsalini çok duydukları için mi tesiri görülmüyor? Bilmiyorum, bu cihetin de izahını yaparlarsa memnun olurum.

REİS — Soru bitmiştir.

8. — Çanakkale Mebusu Süreyya Endik'in, Balıkesir ve Çanakkale'de vukubulan zelzeleyi Hükümetin ne zaman haber aldığına ve ölenlerin sayısına, yapılmış olan kurtarma ve yardım faaliyetinin kâfi görülüp görülmediğine, önümüzdeki aylarda bu mıntakanın imar edilip edilemiyeceğine dair İçişleri Vekilinden sözlü sorusu (6/992)

REİS — Kendileri hazır bulunmadıkları için gelecek Birleşime talik ediyorum.

9. — Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, Kore savaşı devam ettiği müddetçe asker göndermek mecburiyetinde olup olmadığımıza, bu münasebetle yapılan masrafların kimin tarafından ödendiğine ve diğer devletlerin Kore'deki kuvvetlerinin miktarına dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/994)

10. — Malatya Mebusu Nuri Ocakcıoğlu'nun, Gülhane Tıp Akademisi Başhekimi hakkında iddia olunan suiistimal işinin doğru olup olmadığına ve Akademi çevrelerinde vâkı diğer dedikodulara dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/996)

REİS — Bu 9 ve 10 ncu sorular Millî Savunma Vekilindendir. Seyahatte bulunduklarından her iki arkadaşımızın sorularını gelecek Birleşime talik ediyoruz.

11. — Seyhan Mebusu Sedat Barı'nın, muhtelif firmalara ait traktör fiyatlarında görülen fahiş yükselmelere ve ziraat aletlerinin takasla getirilmesinde zaruret olup olmadığına dair sorusuna Tarım Vekili Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/997)

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Muhtelif firmalara ait traktör fiyatlarında geçen seneye nazaran fahiş yükselmeler görülmekte, bâzı markalarda yüzde yüzü aşan fiyat yükselişine takasla ithal edilmiş bulunmaları sebep olarak gösterilmektedir.

Aynı markanın iki rejime tâbi olarak ithalinden tevellüt etmesi melhuz yolsuzluklar hakkında tedbir alınıp alınmadığı, bu gibi ziraat aletlerinin takasla getirilmesinde zaruret olup olmadığı hususunun Tarım Vekili tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

Saygılarımla.

1.IV.1953

Seyhan Mebusu

Dr. Sedat Barı

REİS — Tarım Vekili.

TARIM VEKİLİ NEDİM ÖKMEN (Maraş) — Son zamanlarda muhtelif memleketlerden yurdumuza ithal edilen traktör fiyatlarında, hammadde fiyatlarının ve navlunların artışı gibi bâzı sebepler yüzünden, evvelce ithal edilenlere nazaran bir yükseliş görülmekte ve bu fiyat yükselişi, mahdut miktarda takas yoliyle ithal olunan traktörlerde daha bâriz bir şekilde tezahür etmektedir.

Ancak; halen birkaç firma tarafından satılmakta olan pek mahdut sayıdaki Amerikan menşeli traktörler, sadece takas yoliyle temin edilmiş bulunanlardır. Zira; iki seneden beri dolâr fonundan traktör ithali için MSA idaresince her hangi bir tahsis verilmemekte ve buna sebep olarak da Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtına dâhil bulunan memleketlerden her tip ve takattaki traktörlerin serbest ticaret rejimi altında ithal edilebilmelerinin mümkün olduğu ileri sürülmektedir. Bu itibarla, halen piyasada satılmakta olan Amerikan menşeli traktörler için iki ayrı rejim fiyatı bahis mevzuu değildir. Bunlar yalnız takasla ithal edilmiş olan traktörlerdir ve fiyatları da buna göre tesbit edilmektedir.

İktisadi İş Birliğine ve Avrupalılararası tediye anlaşmasına dâhil bulunan memleketlerden ithal edilmekte olan traktörlere gelince; bunlar için ise takas mevzuubahis değildir. Bu traktörler serbest ticaret rejimi altında ithal edilmektedir. Bu itibarla bu memleketlerden getirtilen traktörler içinde de aynı markanın iki rejime tâbi olarak ithali mevzuu yoktur.

Takasa mevzu olan Amerikan menşeli ve mahdut sayıdaki traktörleri getirtmiş olan sadece üç firma vardır. Bu traktörlerin takasla

getirtilmeleri gerek Marshall yardımından ve gerekse serbest olarak bu maksatla dolâr teminine imkân bulunmamasından ileri gelmiştir.

Bu hususta Ekonomi ve Ticaret Vekâleti Dış Ticaret Dairesi Reisliğinden alınan malûmata göre, dış ticaret rejimimize dair Bakanlar Kurulu kararlarına bağlı 111 sayılı listeye dâhil malların ihracı halinde, ihraç tarihinden itibaren altı ay içinde kullanılmak şartiyle ihracatçı emrine mukabil ithal hakkı verilmiştir. Binaenaleyh, ihracatçı ya doğrudan doğruya ithalâtta bulunmakta veya dövizlerini bir ithalâtçıya serbest kur üzerinden satarak ithâl hakkını devretmektedir. Bu dövizler mukabilinde ithal edilebilecek mallar, dış ticaret rejimine ait kararlara bağlı 4 A, B ve 5 sayılı listelere şâmil olup bu listelerde yazılı her hangi bir malı seçmekte serbesttir. Bunların içinde de liberasyon listesinde bulunan ziraat aletleri ve traktörler mevcuttur.

Menşeindeki fiyatlara nazaran yüzde yüz pahalı telâkki edilen bu traktörlerin ithaline gelince: Evvelce arzedildiği üzere, Amerikan menşeli olan bu gibi traktörlere serbest dolâr tahsis edilememektedir. Marshall yardımından da traktörler için iki senedir dolâr tahsis edilmediğinden bu traktörler ancak yukarda izah edilen şekilde getirilebilmektedir. Binaenaleyh, bu yoldan ithal edilen traktörlerin fiyatına takastan mütevellit bir zam aksetse de, iki türlü rejim ve fiyat tatbikatı vârit değildir.

REİS — Sedat Barı, buyurun.

SEDAT BARI (Seyhan) — Efendim, Muhterem Vekilin verdikleri izahata teşekkür ederim. Benim geniş çiftçi muhiti olan Seyhan bölgesinden edindiğim intibaa göre, iki rejime tâbi olarak ithal edilen traktörlerden İngiliz menşeli Ferguson traktörlerinin ne miktarının serbes dövizle, ne miktarının takas yoliyle getirildiğine dair sarahat yoktur. Yalnız tatbikatta birtakım yolsuzlukların meydana geldiği anlaşılmaktadır. Fiat artışı 2 000 liradan ibaret görülüyorsa da, çok fazla revaç görmesi itibariyle, bunların üzerinde durulması icabediyor. İnter traktörleri 8 000 liradan 18 000 liraya yükselmiştir. Bu takriri vermemden maksat, takasla ithal etmekte, acaba katî bir zaruret var mıdır? Bunu öğrenmektir. Çünkü Zirai Donatım Kurumunun elinde Massa Haris markalı ve diğer markalı traktörlerin mevcut bulunmasını görmekteyiz. Bunlar satılamazken daha fazla döviz sarfı suretiyle daha fazla traktör getirilmesinde zaruret var mıdır? Yok mudur? Bunları Sayın Bakanın ağzından işitmek istiyordum. Lâzımgelen cevabı verdiler. Kendilerine teşekkür ederim. Bu traktör mevzuu üzerinde bilhassa durmalarını rica edeceğim.

12. — Ordu Mebusu Atıf Topaloğlu'nun, C. H. P. Genel Başkanının Karadeniz seyahati esnasında karşılama maksadiyle davul zurna çalanlara tarhedilen vergi hakkındaki sorusuna Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın sözlü cevabı (6/998)

REİS — Sözlü soruyu okutuyorum.

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Maliye Bakanı tarafından Büyük Millet Meclisi kürsüsünden sözlü olarak cevaplandırılmasını arz ve rica ederim. Saygılarımla.

Ordu Milletvekili
Atıf Topaloğlu

1. C.H. P. Genel Başkanı Karadeniz seyahatine çıktıkları zaman 14 - 15 Mayıs 1952 günü Ünye - Fatsa arasındaki yol güzergâhında karşılama sırasında köylü vatandaşlardan davul ve zurna çalanlara Fatsa Kaymakamlığı ve Maliyesi ne suretle vergi tarhetmiştir?

2. Kaç kişiye ne miktar vergi yazılmış ve bir zurna başına ne kadar vergi isabet etmiştir?

3. Vergi tarhedilenlerden kaçının vergisinin tahsili yoluna gidilmiş ve bunlardan istisna edilen olmuş mudur?

MALİYE VEKİLİ HASAN POLATKAN (Eskişehir) — Ordu Mebusu Sayın Atıf Topaloğlu'nun sözlü sorularına sırasiyle cevab arzediyorum :

Cevap 1. Fatsa Malmüdürlüğünce Vergi Usul Kanununun hükümlerine uygun şekilde 14 . V . 1952 de yoklama yapılmış, çeşitli sanat ve meslek erbabı meyanında bir kısım vatandaşların da yıllardan beri zurna ve davul çalarak kazanç sağladıkları halde mükellefiyetlerini tesis ettirmedikleri bu vatandaşların kendi imzaları da alınmak suretiyle tesbit olunmuştur.

Binaenaleyh, C. H. P. Genel Başkanının Fatsa - Ünye arasındaki yol güzergâhında kar-

şılanması sırasında bâzı vatandaşlar adına vergi tarhedilmesi gibi bir hâdise mevcut değildir.

Hâdise, yıl içinde her zaman yapılagelmekte bulunan bu gibi yoklamalardan birisinin de 14 . V . 1952 de yapılmış olmasından ve vergi dışı kaldıkları anlaşılan muhtelif sanat ve meslek sahipleri meyanında davul ve zurnacıların da bulunmasından ibarettir. Nitekim aynı tarihte yapılan yoklamada seyyar marangozluk, müteahhitlik, seyyar manifaturacılık ve seyyar hazır elbisecilik ile iştigal ettikleri halde mükellefiyetlerini tesis ettirmiyen kimseler de tesbit edilmiştir.

Cevap 2. Bu tarihte yapılmış olan yoklamada dört zurnacı ile bir davulcunun öteden beri davul ve zurna çalmak suretiyle kazanç sağladıkları tesbit edilmiştir.

Bu gibilerin yaptığı iş, Gelir Vergisi Kanununun 49 ve müteakıp maddelerindeki tarifata uygun serbest meslek faaliyetinden ibaret olup vergileri, salâhiyetli komisyonlarca (Takdir komisyonları) tesbit edilmiş olan götürü matrahlar üzerinden tarhedilmektedir.

Ordu Vilâyeti Takdir Komisyonu tarafından Fatsa ilcesinde bu şekilde çalışanlara ait olarak 1951 ve 1952 yılları için gündelik 2 lira kazanç takdir olunmuş ve vergi dairesince bu miktar esas olmak üzere vergi tarhedilmiştir. Bu şahıslar, en az geçim indirimi için gereken karneyi almadıkları ve vergilerini vaktinde müracaat ederek tarhettirmedikleri cihetleri biri 1951 ve 1952 yılları için 2 yıllık ceman 222 lira vergi salınmış ve 111 er lira kusur cezası kesilmiştir. Bu mükellefler vaktinde medeni hallerini ve aile durumlarını gösterir karne alıp usulü dairesinde tescil ettirmiş olsalar idi, haklarında en az geçim indirimi hükümlerinin tatbiki suretiyle namlarına hiç vergi tarhedilmemesi de mümkün olurdu. Bu kimseler, namlarına salınmış olan vergilere ve kesilen cezalara mahallî itiraz komisyonu nezdinde itirazda bulunmuşlar, mükelleflerden birisi (Kâzım Kartal) hariç olmak üzere, diğerlerinin 1949 danberi düğün ve bayramlarda davul ve zurna çalarak kazanç sağladıkları, ayrıca yapılan idari tahkikatla da (İhtiyar heyetleri, bucak müdürlüğü ve belediye vasıtasiyle yaptırılan tahkikat) sabit olduğundan namlarına salınan vergiler ve kesilen cezalar mezkûr itiraz komisyonunca tasdik edilmiştir. Mükellefler mezkûr komisyon kararı aleyhine temyiz komisyonuna müracaat etmiş olup (24 . III . 1953) itirazlarının bu mercice incelenmekte olduğundan muamelenin kaza mercilerince verilecek son karara göre intaç edileceği şüphesizdir.

Cevap 3. — Bir zurnacı hariç, diğerlerinin yaptıkları itirazlar itiraz komisyonunca ret ve matruh vergiler tasdik edilmiştir. Bu tasdik kararları ile birlikte tahsili lâzımgelen vergi ve cezalar mükelleflere ayrıca tebliğ edilmiştir.

Vergiler 1951 ve 1952 yıllarına ait olup taksit süreleri de geçmiş bulunduğuna göre, tahakkuku tekemmül etmiş bulunan mezkûr vergiler tahsili vacip hale gelmiş bulunmaktadır.

Ancak mükellefler itiraz komisyonu kararı aleyhine temyize gittiklerine göre, bunlardan, icranın tehirini usulü dâhilinde talep etmiş ve bu talepleri de mezkûr merci tarafından kabul edilmiş bulunanların vergilerinin, komisyondan karar çıkıncaya kadar, tahsili cihetine gidilmiyeceği izahtan vârestedir.

ATIF TOPALOĞLU (Ordu) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Bakanın vermiş olduğu izahata müteşekkir kalmakla beraber, Sayın Bakan eğer bu kürsüde partizan bir zihniyetle tarhedilen bu vergilerin bir müfettiş vasıtasiyle tetkik ettirileceğini, bir tahkik konusu yaptırılacağını beyan buyursalardı, Meclisi Âli mesut ye bahtiyar olurdu.

Şimdi Sayın Bakan, Ordu Vilâyetinden bu verginin ne suretle tarhedilmiş olduğunu sordular. Elbette minareyi çalan kılıfını hazırlar, çalgıcılık, kanunda, Seyyar Esnaf Vergisine girer. Kanunu eşkâl bu kadar basit. O zamanki valinin Ordu gazetesine verdiği bir cevabı size söyliyebilirim. 5451 sayılı Kanunun 53 ve 93 ncü maddelerine göre, vergi tarhedilmiş denilmektedir.

Arkadaşlar; mümkün olsa da bu davul ve zurna çalan vatandaşları Meclisi Âlinin huzuruna bir defa getirebilsek. Bunlara vergi tarhetmek değil, bunlara ne suretle yardım yapılacağını düşünmek bizim vazifemizdir arkadaşlar.

Şimdi 14 - 15 Mayıs 1952 günü ben de C. H. P. Genel Başkanı ile beraber Ünye - Fatsa arasında seyahatte bulunuyordum; binlerce vatandaş Genel Başkanı karşılamaya gelmişlredi. Otobüsün içerisinde 4 - 5 vatandaş davul, zurna çalıyorlardı. Ben gözümle gördüm arkadaşlar,

tahsildar geldi, otobüsü durdurdu, bu davul ve zurna çalan vatandaşların isimlerini kaydetti, vergi almak için.

Fatsa Kazası tesis edileli 60 - 70 sene olmuştur. Bu memlekette millî bayramlarda, millî günlerde davul, zurna çalan vatandaşlara 60 - 70 senedir vergi salınmamıştır.

Fatsa maliyesi, Ordu maliyesi tetkik edilsin, bu tarihe kadar, 14 Mayıs tarihine kadar, zurna vergisi adı diye bir vergi tarhedilmiş ve haklarında bir muamele yapılmış ise, ben Bakandan özür dilerim, sözlü soruyu yanlış getirdim derim, Fakat sureti katiyede burada partizan zihniyetle hareket edilmiştir. Neden? Çünkü Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanını davul zurna ile karşılamaya gelmişler. Davul zurna çalan vatandaşların isimleri, Ahmet Çay, Mustafa Maden, Kâzım, Ahmet v. si. 6 kişidir.

Arkadaşlar, bunlardan Kâzım ismindeki vatandaş birçok yerlere başvurduktan sonra Demokrat Partiye giriyor, Demokrat oldum diye müracaatta bulunuyor, vergisi kaldırılıyor.

Eğer bu haksızlık mevzuu mahallinde önlenmiş olsa idi, ben Meclisi Âliye bu sorumu getirmezdim. Bu vergi salınalı bir seneyi mütecaviz bir zaman geçmiştir. Demişimdir ki, kaymakam anlayışa gelir, malmüdürü anlayışa gelir ve bu vergiyi ortadan kaldırır. Fakat bu olmamıştır. İçimizde Fatsa'da kaymakamlık yapan arkadaşlarımız vardır, kendilerini işhat ederim, Fatsa'da Cumhuriyet bayramlarında, 23 Nisan bayramlarında köylerden kasabaya davulcu, zurnacı getirilir. Bunlardan bir defa vergi alınmamıştır. Üstelik bu köylerde davul ve zurna çalan vatandaşların tarlalarından aldıklarından, istihsal ettiklerinden değil, gûya davul, zurna çaldıklarından ve kazanç temin ettiklerinden dolayı vergiye tâbi tutuluyorlar. Halbuki bunların davul ve zurna çalmaktan her hangi bir kazançları mevzuubahs değildir. Zaten senelik gelirleri 333 lira dahi değildir. Bir zurnanın maliyeti ise 2,5 liradır. Zurnanın kendisine vergi tarhedilmemiş, arzettiğim gibi zurnacılıkla iştigal ediyor, seyyar esnaftır diye vergi tarhediliyor. Günah değil mi? Bir vatandaşın siyasi akidesi başka bir partiye mensup diye ona resmî kanallardan vergi tarhetmek suretiyle vicdanını tazyik etmek her halde Yüksek Meclisin tasvibedeceği şeylerden değildir. Bu yol eskimiştir. Bu yollar bizim memleketin ufuklarından uzaklaşmalıdır. Vatandaş itiraz ediyor, bunu zaten tertip eden Fatsa'da D. P. mümessili kaymakamdır, komisyonun başkanıdır. Malmüdürü, ticaret odasından bir üye, belediyeden bir üye olmak üzere komisyon dört kişiliktir. Komisyon üyelerinden belediyeden ve ticaret odasından gelen üye kaymakamla mücadele ediyor, kazanç maksadiyle yapmadı diye ve malmüdürüne itirazda bulunuyorlar, fakat dinliyen kim?

Arkadaşlar; bir kaymakam, bir malmüdürü o muhite ancak birkaç sene evvel gelmiş olabilir. O muhitte davul, zurna çalanın bunu bir kazanç maksadiyle yapıp yapmadığını bilmezler, o muhitte yaşıyan insanlar elbetteki vaziyeti onlardan çok daha iyi bilirler.

Belediyeden komisyona yazı gidiyor. Belediyece bir zurnacı ve davulcuları millî bayramlarda getiririz ve ancak iaşe bedellerini veririz, yemek bedellerini veririz, kendilerine belediyemiz veznesinden on para ödenmemiştir; denildiği halde vergiler, itiraz komisyonunca tasdik ediliyor. Tasdik belediyeden ve ticaret odasından gelen üyelerin muhalefetine rağmen, kaymakamın komisyon başkanı olması dolayısiyle bir fazla oya sahip bulunduğundan yapılıyor.

Sayın Hasan Polatkan mahallinden aldıkları malûmatı bize aktarmış bulunuyorlar. Temin ederim ki, Sayın Hasan Polatkan'ın vicdanı da bu vergiyi kabul etmemiştir.

Beş, altı zurnacı ve davulcu vatandaşımız komisyona müracaat ediyorlar. Yalnız Kâzım ismindeki vatandaş nahiye müdüründen, kazanç maksadiyle çalmamıştır, diye bir tezkere getiriyor, bunun üzerine demokrat olan bu vatandaştan vergiyi kaldırıyorlar. Diğerlerinden, belediyeden müzekkere gelmesine rağmen, kaldırmıyorlar. Binaenaleyh bu memlekette bir siyasi partiye mensup olan vatandaşların vatanda yaşıyan diğer muhterem vatandaşlar gibi muamele görmesi lâzım değil mi. Arkadaşlar? Akidelerimizin aksi istikamette oluşu hürmete lâyık olmalıdır. Kanunlar siyasi akidelerinden dolayı kötüye tatbik edilmemelidir.

Çalgıcılık sanatı mûtade haline gelmişse seyyar esnaftan kazanç alınır. Bunlar zaten sanatı mûtade haline getirmemişlerdir. Köy dü-

günlerinde, bayramlarında, Millî bayramlarda çalarlar. Bu anane haline gelmiştir. Düğüne davul ve zurna ile iştirak eden davulcu ve zurnacıya iki metre askı verirler. İki metre askı 150 kuruş eder. Bu 150 kuruşluk iki metre askı için sanatı mûtade haline getirdin diye, kanunlarımızı bu yolada imal ederek vergi almaya kalkarsak vatandaşların vicdanı sıkıntı altında kalmış olur.

Sayın Reisicumhurumuz Celâl Bayar 15 gün evvel Cenup vilâyetlerine bir seyahate çıktılar. Birçok davul ve zurnacılarla halk Devlet Reisini karşılamaya gelmişlerdir. İşte resimleri. Ben aynı vilâyete sordum : hiç sizin vilâyetiniz dâhilinde davul zurna çalanlara vergi tarhedilmiş midir? Hayır dediler. Binaenaleyh bu memlekette davul zurna millî çalgı haline gelmiştir. Hükümetimiz bu millî çalgıcılarımızı himaye ve teşvik edeceği yerde, filân yerdeki davul zurnacı Halk Partilidir, diye bunlara vergi tarhetmeye kalkarsa, siz de kurura bakmazsınız, biz de buna zurna vergisi deriz.

REİS — Maliye Vekili buyurun.

MALİYE VEKİLİ HASAN POLATKAN (Eskişehir) — Mevzu davul ve zurna olduğu için olacak ki, Atıf Topaloğlu arkadaşım pek bağırıp çağırdılar.

ATIF TOPALOĞLU (Ordu) — Vergiyi iade edersen susarım.

MALİYE VEKİLİ HASAN POLATKAN (Devamla) — Vergi Usul Kanununun 120 nci maddesi, yoklama her zaman yapılabilir, yoklamanın ne zaman yapılacağı ilgililere haber verilmez, der. Fatsa'daki Mal Müdürü o gün bir yoklama yaptırmış. Hakikaten hüsnü niyetle hâdiseyi ele almıyanların suitefsirlerine tâbi tutulmaması için mal müdürünün o günü bu yoklamayı yaptırmamasını temenni ederdim. Fakat şimdi partizan zihniyet, diye burada konuşunca âdeta öyle bir şey hatıra geliyor ki, sanki Hükümet Fatsa'daki Mal Müdürüne veya Kaymakama emir vermiş... (Sağdan hayır, asla sesleri). Ne Hükümetiniz ve ne de iktidarımız böyle küçük, âdi bir ürkütme politikasına tenezzül etmez. Bunlar mazinin mahsulleriydi. Şimdi bu yoklama yapılmış, o gün davulcu ve zurnacılarla birlikte diğer bir kısım mükellefler de tesbit edilmiştir. Ondan sonra kendilerine bir vergi takdir edilmiş, cezası verilmiş, itiraz komisyonuna gitmişler, orası tasdik etmiş, ondan sonra bu vatandaşlar temyiz komisyonuna müracaat etmişler, temyiz komisyonu da henüz kararını vermemiş hâdise bakanlığın takdiri ile halledilecek bir safhadan çıkmış. Topaloğlu arkadaşımız vergiyi affederlerse o zaman ben de susarım diyor. İş kaza mercilerine intikal etmiştir. Ben temyiz komisyonuna emir vermek suretiyle bu vergiyi kaldırın veya aynen tasdik edin diyemem. Arkadaşım bunu bilir ve takdir eder. Temyiz komisyonunda, bu vatandaşlar haklı ise elbetteki karar bozulacaktır. Yok, eğer mahallî takdir yerinde ise temyiz tasdik edecektir. Burada Atıf Topaloğlu arkadaşımızın, Hükümetin ve hepimizin temyiz komisyonunun vereceği hükmü beklemekten başka yapacağımız bir şey yoktur.

ATIF TOPALOĞLU (Ordu) — Muhterem arkadaşlar; Sayın Bakanın buyurdukları ancak kanuni eşkâlden ibarettir. Şimdi Sayın Bakan buyurdular ki, bizim yapabileceğimiz işler yoktur; iş, kaza mercilerine intikal etmiştir. Biz de arzediyoruz ki, bakanın yapacağı iş vardır. Eğer bakanlık maddi hata olduğuna kaani ise, maddi hata vardır diye bu hatayı düzeltebilir. Bu memlekette dairelerimiz bu kadar murakabesiz değildir. Mazinin mahsulü, dediler. Mazide belki bâzı şeyler yapılmış, edilmiş. Fakat 27 senelik bir mazide böyle zurna vergisi bulamazsınız. (Soldan, var, var, sesleri).

Mazide bu gibi hatalar işlenmiştir diye, bugün mesuliyet mevkiinde bulunan arkadaşlarımız, kendi hatalarını, icraatlarını, maziyi misal alarak örtemezler, maziyi misal gösteremezler. Bugün, demokratik nizam içinde inkişafa yüz tutmuşuzdur. Misalleri geriden almıyacağız. Maziyi misal alarak bu demokratik inkişafı imha etmek hiçbir iktidarın elinde olmıyan bir şeydir.

AZİZ KÖKSAL (İçel) — Mazide bunun gibi misaller vardır.

ATIF TOPALOĞLU (Devamla) — Maziden misali ben vermedim. Mazide misal arayan arkadaşım bu misali benden isterse yaya kalır. Kendileri o vakit ya C. H. Partisi Başkanı veya üyesi veya genel meclis üyesi idi, ama ben o zaman ben bir şey değildim.

REİS — Devam buyurun efendim.

ATIF TOPALOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar; o gün davulcuların ve zurnacıların

yoklaması yapılmış, davulcu ve zurnacıların yoklamasını kamufle etmek için aynı gün marangozlar ve manifaturacılar Maliye tarafından yoklamaya davet edilmiş. Sayın Bakana bu malûmatı veren makam maateessüf yalan söylüyor. Sizi temin ederim, tamamen hilâfı hakikattir. O gün sureti katiyede ne marangoz yoklaması ne de sair esnafın yoklaması yapılmamıştır. Hattâ ben bu sözlü soruyu vermeden evvel bu memlekette hakikaten bazan kötü şeyler yapılıyor, vatandaşların vicdanında akis yapmasın diye bir bu malmüdürünün vekâletteki âmirine en az 15 defa müracaat ettim. Dedim ki, Maliye tarihinde davulcu ve zurnacıya vergi kesilmemiştir. İnönü geliyor diye kaymakamlıktan verilen emirle mal müdürlüğü memurunu, tahsildarını yollara dökmüş bunlara vergi kesiyor, neden bu mal müdürü hakkında tahkikat açılmıyor? Bir müfettiş gönderilmiyor? Demiştim. Muhterem arkadaşlar verilen cevap, biz bu mal müdürünü bir ay evvel taltif ettik.

Muhterem arkadaşlar, bu memlekette hakikaten kanun ve nizamları tanımayan bir mal müdürünün yaptığı kanunsuzlukları Maliye Vekâleti takdirname ile karşılarsa bizde davul ve zurnacılara yapılan partizan muamelenin haksızlığını daima kürsüye getireceğiz ve mahallindeki D. P. idarecilerini memnun etmeye gayret eden bu kaymakam ve malmüdürü hakkında tahkikatı şiddetle istememizi haklı bulursunuz.

MALİYE VEKİLİ HASAN POLATKAN (Eskişehir) — Efendim, tekrar huzurunuza çıkmak zorunda kaldım, affınızı rica ederim. Bir ehemmiyetsiz hâdise, partizan idare diye vasıflandırılarak tamamen politik bir mecraya sürüklenmek isteniyor.

Bendeniz maziden misal vermedim, dedim ki, bu tarz küçük ürkütme politikasına Hükümet tenezzül etmez dedim. . .

ATIF TOPALOĞLU (Ordu) — Hükümeti tenzih ederim. Hükümeti söylemedim. . .

MALİYE VEKİLİ HASAN POLATKAN (Devamla) — Bununla beraber, mazide cereyan etmiş, geçmiş hâdiselerdir, dedim. Yoksa, arkadaşımın burada ifade ettiği mânada söylemedim.

Arkadaşım mahallinde başka bir kontrol yapılmamıştır diyor. Mahalline bir kontrolör göndermek suretiyle ayrıca tetkik ettireceğim.

ATIF TOPALOĞLU (Ordu) — Teşekkür ederiz.

MALİYE VEKİLİ HASAN POLATKAN (Devamla) — Malmüdürünün taltifine gelince, Ben böyle bir hâdise bilmiyorum.

ATIF TOPALOĞLU (Ordu) — Siz bilemezsiniz.

MALİYE VEKİLİ HASAN POLATKAN (Devamla) — Siz bilemezsiniz değil Topaloğlu. Ben, Maliye Vekili olarak gecenin saat onuna kadar Bakanlıkta oturmakta, en ufak hâdise ile alâkadar olmaya çalışmaktayım. Bendeniz, bu malmüdürüne yazdığım kendi imzamla yazdığım mektubu biliyorum, bir memurunun hareketlerini kürsüden konuşmak istemem, hareketiniz dikkatle takip edilmekte, son defa tecrübeye tâbi tutulmaktadır, devam ettiğiniz takdirde hakkımızda cezai karar alınacaktır, diye.

Arkadaşımız getirdikleri, ve ifade ettikleri taltif dedikleri şey eğer bu ise, benim imzamla yazdığım mektup bundan ibarettir. Arkadaşım ne kadar yanlış konuşuyorsunuz? Ve bunu davul zurna hâdisesine bağlamak suretiyle adamın âdeta bu hareketi yapması Hükümetçe önceden malûm imiş ve emirle yapılmış da, sonradan üstelik taltif edilmiş gibi bir şeye bağlıyorsunuz.

ATIF TOPALOĞLU (Ordu) — Ne zaman ihtar buyurdunuz Sayın Bakan?

13. — Afyon Karahisar Mebusu Süleyman Kerman'ın, Afyon Karahisar Vilâyeti Emirdağı Kazasının Pınarbaşı mevkiinde tesis edilmiş bulunan (Köyler Ortak Fidanlığı) nın tahripten kurtarılması ve tekrar ihyası hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusuna, Tarım Vekili Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/1001)

Büyük Millet Meclisi Reisliğine

1. 1935 - 1936 seneleri zarfında Afyon Vilâyetinin Emirdağı İlcesinin Hamzahacılı Köyü civarında ve Pınarbaşı nam mahalde Emirdağı'nın 99 köyünün iştirakiyle ve Ziraat Vekâletinin müsaadesiyle köyler orak fidanlığı namiyle bir fidanlık tesis edilmişti.

2. Bu fidanlık birkaç sene köylüye gerek aşılı meyva fidanı ve gerek bağ çubuğu kalemi yeiştirerek tevziat yapmış ise de bilâhara tedricen ihmale uğrıyan fidanlık elyevm metruk ve muattal bir halde bırakılmıştır.

3. Gerek köy bütçelerine konulan ve elyevm konulmakta olan mühim miktarda tahsisatla

ve gerek binlerce amelei mukellefe çalıştırılmak suretiyle Pınarbaşı suyundan açılan kanal ile meydana getirilen bu mühim eserin son günlerde bakımsızlık yüzünden tahrip edilmeye başlandığı söylenmekedir.

4. Çok iyi niyetlerle kurulan ve mühim miktarda para sarfiyle meydana getirilen bu fidanlığın tahripten kurtarılması ve tekrar ihyası hususunda ne düşünülmekte olduğunun sözlü olarak açıklanmasını sayın Ziraat Vekilinden rica ederim.

Afyon Mebusu
Süleyman Kerman

TARIM VEKİLİ NEDİM ÖKMEN (Maraş) — Sual sahibi arkadaşımızın suallerinde tebarüz ettirildiği veçhile bu fidanlık 1935 - 1936 senelerinde mahallî bir teşekkül olarak kurulmuş olup hususi muhasebenin idaresine terkedilmiştir. Tarım Vekâletiyle bir alâkası yoktur. Yalnız bu fidanlığın 175 dekarlık sahası Hamzahacılı Köyünün mânevi şahsiyetine ait topraklar üzerindedir ve on senelik bir mukaveleye bağlanmıştır. On sene geçtiği için Hamzahacılı Köyünün ihtiyar heyeti bu toprağın iadesi için mahkemeye müracaat etmiştir. Şayet neticede arazi, fidanlığa tahsisi için serbest bırakılırsa, Vekâlet olarak orada bir şey yapmayı düşünürüz.

SÜLEYMAN KERMAN (Afyon Karahisar) — Sayın Ziraat Vekilinin verdiği izahattan dolayı kendilerine teşekkür ederim. Takrir münderecetında da keyfiyet arz ve izah edildiği veçhile 1935 - 1936 seneleri zarfında Emirdağı'nın Hamzahacılı köyü civarında Pınarbaşı nam mevkiinde Emirdağı ilcesinin 99 köy ve üç bucağının iştirakiyle takriben 200 küsur dekarlık köyler ortak fidanlığı namiyle ve Ziraat Vekâletinin müsaadesiyle bir fidanlık tesis edilmiş binlerce amelei mükellefe çalıştırılmak suretiyle fidanlığın su ihtiyacı da pınarbaşı suyundan bir kanalla temin olunmuştur.

Fidanlık kısa bir müddet içinde faydalı ve verimli bir hale gelerek bir kaç sene köylüye aşılı meyva fidanı ve Amerikan asma çubuğu tevzi etmiş ise de fidanlığın tesisinde itina ve ihtimamla çalışan ilce ziraat memurunun, başka kazaya nakli memuriyet etmesi ve idare âmirlerinin de fidanlığa alâka göstermemeleri yüzünden tedricen ihmale uğrıyan fidanlık elyevm metruk ve muattal bir halde bulunmaktadır.

1935 - 1936 senelerinden beri köy bütçelerine konulan ve elyevm de konulagelmekte olan tahsisatlarla idare edilmekte olan ve oldukça mühim para ve emek sarfiyle meydana gelen fidanlıktaki kıymetli ağaçlık, meyva ağaçlarının ve bağ çubuklarının bakımsızlık yüzünden harap olmaya başladığı gibi son senelerde fidanlık arazisinin bir kısmına, fidanlık idaresi tarafından gayesinden ayrılarak arpa ekilmeye başlanması üzerine fidanlık arazisini, fidanlık idaresine terketmiş olan Hamzahacılı köyü ihtiyar heyeti tarafından fidanlığın gayesinden ayrıldığı ileri sürülerek fidanlık idaresi aleyhine dâva açıldığı ve bu dâvanın derdesti rüyet bulunmakta olduğu doğru ise de fidanlığın kuruluşunda Hamzahacılı köyü fidanlık arazisini fidanlık idaresine muvakkat bir zaman için vermiş değildir. Fidanlık arazisi köyler ortak fidanlığı bir noter senediyle terk ve teberru edilmiştir.

Teknik ziraat mıntakasına dâhil bulunan bu ilcede elyevm müteaddit mütehassıs ziraat memur bulunmaktadır. Bir hayli para ve emek sarfiyle meydana gelen bu eserin tahripten kurtarılmasını ve tekrar ihyasını sayın Ziraat Bakanınından arz ve rica ederim.

14. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Bandırma'daki askerî birliklere 1952 senesinde mütaahhit tarafından verilen koyun etinin şartnameye aykırı olduğu ve muayene komisyonunun vazifesini suiistimal ettiği hakkındaki şikâyetler dolayısiyle tahkikat yapılıp yapılmadığına dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/1002)

REİS — Millî Savunma Vekili seyahatte bulunduğundan gelecek Birleşime bırakılmıştır.

15. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Bandırma Uçaksavar Alayı Kumandanı hakkında vâkı şikâyetlerin doğru olup olmadığına dair sorusu (6/1010)

REİS — Bu soru da aynı sebeple gelecek Birleşime bırakılmıştır.

16. — Zonguldak Mebusu Abdürrahman Boyacıgiller'in, merkez valiliği kadrosu ile halen bu vazifede kullanılanların sayısına ve Emniyet Genel Müdürlüğünün vekâleten idare edil-

mesinin sebebine dair İçişleri Vekilinden sözlü sorusu (6/1011)

REİS — Soru sahibi bulunmadığı için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

17. — Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Kars'ın iktisadi kalkınması için hazırlanmış bir program mevcut olup olmadığına, mevcut değilse ne zaman hazırlanıp tatbik edileceğine dair Başvekilden sözlü sorusu (6/1012)

REİS — Başvekil bulunmadıklarından gelecek Birleşime talik edilmiştir.

18. — Ankara Mebusu Fuad Seyhun'un, İktisadi Devlet Teşekküllerinde tatbik olunan işçi ücret sistemine, Makine Kimya Kurumunda yeni ücret sistemi ihzar olunurken emsal müesseselerden mütalâa alınıp alınmadığına ve bir iş yerinde muhtelif ücret sistemleri tatbikının doğru olup olmadığın dair Çalışma ve İşletmeler vekillerinden sözlü sorusu (6/1014)

REİS — Fuad Seyhun bulunmadığı için gelecek Birleşim bırakılmıştır.

19. — Malatya Mebusu Hikmet Fırat'ın, Malatya Vilâyetinin Çataltepe Köyü Muktarı Ömer Erkenekli'nin işine keyfî olarak son veren Besni Kaymakamı ile görevini kötüye kullanan jandarma komutanı hakkında vâkı müracaat üzerine ne muamele yapıldığına dair İçişleri Vekilinden sözlü sorusu (6/1015)

REİS — Vekil olmadığı için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

20. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, vazifesini ihmal ve suiistimal ettiği söylenen Bandırma Tayyare Alayı Kumandanı Arif Hikmet Uçar hakkında vâkı şikâyetler üzerine ne muamele yapıldığına dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/1018)

REİS — Millî Savunma Vekili bulunmadığından gelecek Birleşime bırakılmıştır.

21. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Bandırma Tayyare Alayı Kumandanı Albay Arif Hikmet Uçar ile Yüzbaşı Müştak Matsu hakkında vâkı şikâyetlerin doğru olup olmadığına dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/1019)

REİS — Aynı sebeple gelecek Birleşime bırakılmıştır.

22. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Bandırma iskele meydanında tayyare alayı gediklileri ile siviller arasında vukubulduğu söylenilen hâdisenin doğru olup olmadığına dair Millî Savunma Vekilinden sözlü sorusu (6/1020)

REİS — Bu soru da aynı sebeple gelecek Birleşime talik edilmiştir.

23. — Kars Mebusu Hüsamettin Tugaç'ın, Karslı Abbas Öner'in İskenderun'da polisler tarafından öldürülmesi ve eşi Elvan'ın, yaralanması sebebine ve bu hususta tahkikat yapılıp yapılmadığına dair Adalet ve İçişleri vekillerinden sözlü sorusu (6/1021)

REİS — İçişleri Vekili burada yoktur. Gelecek Birleşime kalmıştır.

24. — Trabzon Mebusu Mahmut Gologlu'nun, 10 rüsum tonilâtodan aşağı tonajdaki motörlü deniz nakil vasıtaları ile süngerci ve balıkçı motörlerini idare eden kaptanlarda aranmakta olan vasıflara dair Ulaştırma Vekilinden sözlü sorusu (6/1024)

REİS — Mahmut Gologlu burada mı efendim? (Yok sesleri).

Soru sahibi arkadaşımız bulunmadıkları için gelecek Birleşime talik edilmiştir.

25. — Muğla Mebusu Zeyyat Mandalinci'nin, 10 rüsum tonilâtodan aşağı tonajdaki balıkçı ve süngerci motörleriyle diğer deniz nakil vasıtalarını idare eden kaptanlarda aranmakta olan ehliyetnamelere, küçük deniz nakliyatı ile balıkçılık ve süngerciliğin inkişafı için ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair Ulaştırma Vekilinden sözlü sorusu (6/1025)

REİS — Mandalinci arkadaşımız bulunmadıklarından gelecek Birleşime kalmıştır.

26. — Denizli Mebusu Ali Çobanoğlu'nun, Denizli'nin ana demiryoluna bağlanması, istasyon binası ile ambarları ve rampalarının ihtiyaca göre genişletilmesi, merkez kazası ile diğer kazalarında belediye tarafından ayrılan arsalara posta ve telgraf binalarının inşası ve telefon şebekesinin ihtiyacı karşılıyacak şekilde

büyütülmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair Ulaştırma Vekilinden sözlü sorusu (6/1026)

REİS — Kendileri bulunmadıklarından gelecek Birleşime bırakılmıştır.

27. — Samsun Mebusu Muhittin Özkefeli'nin, Samsun Belediyesinin Belediye Gelirleri Kanununun bahşettiği haklara dayanarak Denizcilik Bankasından haciz yolu ile tahsilini istediği para dolayısiyle çıkan ihtilâfın halli hususunda ne düşünüldüğüne dair Ulaştırma Vekilinden sözlü sorusu (6/1032)

REİS — Kendileri bulunmadıkları için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

28. — Trabzon Mebusu Mahmut Goloğlu'nun, Denizcilik Bankasının gemi tamir işleriyle meşgul iş yerleriyle rekabet ettiği hakkındaki iddiaların doğru olup olmadığına ve mezkûr bankaya ait tamir işlerinin hususi teşebbüse bırakılması hususunda ne düşünüldüğüne dair Ulaştırma Vekilinden sözlü sorusu (6/1033)

REİS — Kendileri bulunmadıkları için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

29. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, bâzı gazete ve mecmualarda cemiyet ahlâkını bazacak şekilde yapılan neşir ve teşhirlerin men'i hususunda ne düşünüldüğüne dair Başvekilden sözlü sorusu (6/1035)

REİS — Başbakan yoktur. Gelecek Birleşime bırakılmıştır.

30. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, Keşan'da 1952 yılında yapılan göçmen evlerinin sayısı ile maliyetlerine ve inşa için sarfedilen tuğla miktarına dair Başvekilden sözlü sorusu (6/1036)

REİS — Bu soru da aynı sebepten gelecek Birleşime bırakılmıştır.

31. — Merdin Mebusu M. Kâmil Boran'ın, Reisicumhur ile Başvekilin seyahatleri hakkında Başvekilden sözlü sorusu (6/1038)

REİS — Başbakanın bulunmaması dolayısiyle gelecek Birleşime bırakılmıştır.

32. — Kastamonu Mebusu Ziya Termen'in, kimsesiz kalmış kız ve kadınlarımızın himeyeleri hususunda ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair Sağlık ve Sosyal Yardım Vekilinden sözlü sorusu (6/1039)

REİS — Ziya Termen arkadaşımız bulunmadıklarından gelecek Birleşime bırakılmıştır.

33. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, İstanbul'da Ramiz'de yapılan göçmen evlerinin sayısı ile maliyet ve tiplerine, şartnameye uygun olarak inşa edilip edilmediklerine ve bir kısmında suiistimal yapıldığı hakkındaki iddiaların doğru olup olmadığına dair Başvekilden sözlü sorusu (6/1042)

REİS — Bu soru Başbakan'ın bulunmaması sebebiyle gelecek Birleşime bırakılmıştır.

34. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, memlekette irtica ve gerilik hareketleriyle vicdan ve din hürriyetlerinin mevcut olup olmadığına, bâzı vatandaşların emniyet ve hürriyetlerinin ihlâl edildiği hakkındaki şikâyetlere dair Başvekilden sözlü sorusu (6/1043)

REİS — Bu soruda aynı sebepten soruları gelecek Birleşime kalmıştır.

35. — Mardin Mebusu M. Kâmil Boran'ın, Adalet Vekilinin Meclisteki bir beyanına dair Adalet Vekilinden sözlü sorusu (6/1045)

REİS — Adalet Vekili yoktur. Gelecek Birleşime kalmıştır.

KEMAL TÜRKOĞLU (Mardin) — Adalet Vekili dışarda oturuyor.

REİS — İçtüzüğü biliyorsunuz. Bizim çağırmak salâhiyetimiz bulunmadığından fuzuli konuşmalara meydan verilmemesini rica ederiz.

KEMAL TÜRKOĞLU (Mardin) — Usul hakkında söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

KEMAL TÜRKOĞLU (Mardin) — Muhterem arkadaşlar, biliyorsunuz ki, sorulara esasen gündemimiz içinde çok az zaman tahsis edilmektedir. Hakikaten Yüksek Meclisin mühim saatlerinin sorularla işgal edilmemesi için bir çoklarımız da mümkün mertebe bundan çekinmekteyiz ayrıca hangi günler sözlü soruların görüşüleceği belli olmadığından soru sahipleri çok müşkül vaziyette bulunuyorlar. Her gün buraya hazırlıklı gelip boş dönmek mecburiyetinde kalıyorlar. Bugün tesadüfen, nasılsa soruların tehiri için önerge verilmedi ve sözlü soruların müzakeresine baş-

landı ve bakan arkadaşlardan bâzıları bir kısım sorulara cevap verdiler. Bakan arkadaşların gündemde kendilerini alâkadar eden diğer maddeler olduğunu bilmeleri icabederdi. Böyle olduğu halde gidiyorlar veya dışarıya çıkıp oturuyorlar. Sayın Başkana, içeriye çağırtmalarını hatırlattım, emir vermek salâhiyetim yoktur dediler. Arkadaşlar, Yüksek Riyasetin bakanlara emir vermek salâhiyeti vardır ve esasen sorular bakanlara gününde bildirilir. Bunlar hangi gün Meclisteki konuşulacağı kendilerince malûmdur. Kendileri hazırlıklı olarak buraya gelmeye mecburdur. Bakanlar bu işleri o kadar küçümsemekte, o kadar istisgar etmektedirler ki, bu soruların görüşüleceğini bildikleri halde, salonda bulunmıyorlar. Burada gündemi okudular. Kendilerini alâkadar eden maddelerin görüşüleceğini bildikleri halde nasıl dışarı çıkarlar, buna Başkanlık nasıl müsamaha eder, anlıyamıyorum.

REİS — Efendim; Riyaset Makamı gündemi tatbik ile mükelleftir. Gündemin bir maddesinin müzakeresi bitince mütaakıp maddeye geçer. Riyaset, gündemde bulunan bir soruyu okuduktan sonra alâkalı mebusla vekilin salonda bulunmasını temin ile mükellef değildir. Herkes kendi işini bilir.

KEMAL TÜRKOĞLU (Mardin) — Ben size İçtüzüğü hatırlatıyorum. Tüzüğün maddelerini tatbik ile mükellefsiniz.

REİS — Ben, İçtüzüğü sizden öğrenecek değilim. Boşuna konuşuyorsun. Başkanlık hiç kimseyi idare mecburiyetinde değildir. Maddeleri sırasiyle takip ediyoruz.

36. — Tokad Mebusu Zihni Betil'in, münhal bulunan Ekonomi ve Ticaret Vekâleti Müsteşarlığına şimdiye kadar tâyin yapılmaması sebebine dair Ekonomi ve Ticaret Vekilinden sözlü sorusu (6/1054)

REİS — Ticaret Vekili bulunmadıkları için Zihni Betil arkadaşımızın sorusu gelecek Birleşime kalmıştır.

37. — Mardin Mebusu Aziz Uras'ın, Türkiye ile Suriye arasındaki arazi ihtilâflarının halli hususunda ne düşünüldüğüne dair Dışişleri Vekilinden sözlü sorusu (6/1058)

REİS — Soru Dışişleri Vekâletine müteveccihtir. Vekil bulunmadığı için gelecek Birleşime kalmıştır.

38. — Mardin Mebusu Mehmet Kâmil Boran'ın, Reisicumhurun son seyahati ve bu seyahatte iradettiği nutuklar hakkında Başvekilden sözlü sorusu (6/1059)

REİS — Soru Başvekile müteveccihtir. Başvekil bulunmadığı için gelecek Birleşime kalmıştır.

24. — Trabzon Mebusu Mahmut Gologlu'nun, 10 rüsum tonilâtodan aşağı tonajdaki motörlü deniz nakil vasıtaları ile süngerci ve balıkçı motörlerini idare eden kaptanlardan aranmakta olan vasıflara dair sorusuna Ulaştırma Vekili Yümmü Üresin'in sözlü cevabı (6/1024)

REİS — 24 ncü maddede mevcut olan soru, Mahmut Gologlu arkadaşımıza aittir. Bu sorunun sırası geldiği zaman kendileri salonda bulunmuyorlardı. Şimdi buradadırlar, soruyu okutuyoruz.

B. M. M. Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Ulaştırma Bakanlığınca sözlü olarak cevaplandırılmasını rica ederim. Saygılar.

Trabzon Mebusu
Mahmut Gologlu

1. 10 rüsum tonilâtodan aşağı tonajdaki motörlü deniz nakil vasıtalariyle balıkçı ve süngerci motörlerini sevku idare edenlerden aranmakta olan ehliyetnamenin vasıfları ve ihraz şartları nelerdir?

2. Bu vasıf ve şartlar tatbik kabiliyeti bulabilmekte midir?

3. Bu hususta bir tedbir düşünülmekte midir? Düşünülüyorsa ne zaman tahakkuk ettirilecektir?

REİS — Söz Ulaştırma Vekilinindir.

ULAŞTIRMA VEKİLİ YÜMNÜ ÜRESİN (Bilecik) — Trabzon Mebusu Sayın Mahmut Gologlu'nun sorusuna cevap arzediyorum:

1. 10 rüsum tonilâtodan aşağı tonajdaki motörlü deniz nakil vasıtalariyle balıkçı ve süngerci motorlarını sevk ve idare edenlerden aranmakta olan ehliyetnamelerin vasıfları liman seferlerine göre liman kaptanı, kısa seferler için de kıyı kaptanı vasfıdır.

Bu mecburiyet (Denizde Can ve Mal Koruma) hakkındaki 4922 sayılı Kanuna dayanılarak çıkarılan ve 23 . VII . 1951 tarihinde meriyete

giren (Gemi adamlarının yeterliği ve sayısı) hakkındaki tüzüğün 6 nci maddesine dayanmaktadır.

Bu madde (Liman sınırı dâhilinde 49 ve daha küçük gros tonilâtodaki ticaret ve hizmet gemilerinin) (Liman kaptanı) idaresinde bulunmasını âmirdir.

Bu tüzüğün 8 nci maddesi (Ticaret kasdiyle deniz mahsulleri avcılığı yapan makineli teknelere) de aynı mecburiyeti tahmil etmektedir.

Bu ehliyetnamenin ihraz şartları (Usta gemicilik ehliyetini aldıktan sonra üç sene deniz hizmeti geçirmek ve (Gemi adamları sınavları) hakkındaki yönetmelik gereğince imtihan vermektir. (Yönetmelik sayfa 17 - 18) Bu imtihanlar için her yıl vekâletçe muhtelif limanlara gezici imtihan komisyonları gönderilmektedir. (Usta gemici olmak için de iki sene deniz hizmeti olduğunu bonservisle ispat etmek lâzımdır.)

2. Bu vasıf ve şartların Karadeniz sahilindeki bir kısım balıkçılarla Akdeniz sahilindeki süngercilerde güçlükler meydana getirdiği ve tatbik edilemediği vekâlete vâkı olan müracaatlardan da anlaışlmaktadır.

3. Gerçi «Denizde Can ve Mal Koruma» hakkındaki 4922 sayılı Kanun ve buna istinaden çıkarılan tüzük; armatörler, motörlü ve yelkenli küçük deniz vasıtaları birlikleri mümessillerinin de iştirak ettiği teknik bir komisyon tarafından, beynelmilel esaslar ve memleketimizin icap ve ihtiyaçları da göz önünde tutularak hazırlanmış ise de tatbikatta birtakım güçlükler ve ve aksaklıklar olduğu görülmekte ve bunların tetkik ve ıslahına vekâletçe de lüzum hissedilmektedir.

Bu cümleden olarak deniz mahsulleri avcılığı yapan vatandaşlarımızın müracaat ve ihtiyaçları dikkate alınarak tüzüğün 6. maddesinin tadiline zaruret duyulmuş ve tadil tasarısı hazırlanarak Başvekâlete sunulmuştur.

Tasarı şöyledir:

«Ticaret maksadiyle deniz mahsulleri avcılığı yapan 18 gros tondan aşağı hacmındaki makineli ve makinesiz gemiler, munhasıran bu işi yaptıkları müddetçe en az bir usta gemici idaresinde bulunur. Bu tonilâtodan büyük gemiler aynı hizmeti yaptıkları takdirde tüzüğün 6. maddesine göre donatılır.»

Tasarıda had olarak nazara alınan 18 gros tonilâto; (Takriben 10 rüsum ton) Ticaret Kanununun ve Tescil Nizamnamesinin tescil mecburiyeti dışında bıraktığı teknelere şâmildir.

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Efendim, bu tadil tasarısının bu şekli alması üzerinde hakikaten çok uğraştık. Ve bu şekle gelmiş bulunması bizi memnun etti. Bunda sayın Bakanın bizzat şahsi gayreti ziyadedir. Bakanlıkta yaptığımız teşebbüslerimizde buna bizzat şahit olduk. Yalnız, bendeniz burada ihtilâfa meydan verebilecek bir nokta görmekteyim; deniyor ki; şu kadar tonilâtodan aşağı hacımdaki gemiler munhasıran su mahsulleri avcılığı yaptıkları zaman usta gemici tarafından idare edilirler. Munhasıran bu işi yaptıkları zaman bunun tahdidi tehlikelidir. Çünki altı ay müddetle balıkçılık, süngercilik yapan bir kimse motoriyle boş kaldığı zaman patates, soğan taşırsa o zaman buna mâni olunacak demektir. Halbuki balıkçılık yapıyor, birçok tayfasiyle usta gemicilik ehliyetini haiz olanlar boş kaldıkları zamanlarda her hangi bir mal nakledeclerse aynı usta ehliyetiyle motörünü sevk ve idarelerinin uygun olacağı kanaatindeyim. Mamafih bu merhale de şâyanı şükrandır. Bakanın bu hususu da tetkik etmesini rica ediyorum.

REİS — (Sırrı Atalay'a hitaben) Muvafakat ediyorsanız, şimdi sizin soruya geçelim.

SIRRI ATALAY (Kars) — Muvafık olur.

17. — Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Kars'ın iktisadi kalkınması için kazırlanmış bir program mevcut olup olmadığına, mevcut değilse ne zaman hazırlanıp tatbik edileceğine dair Başvekil'den olan sorusuna, Devlet Vekili Fethi Çelikbaş'ın sözlü cevabı (6/1012)

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki hususun Başbakan tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını saygı ile rica ederim.

Kars Mebusu
Sırrı Atalay

Kars'ın, iktisadi kalkınması için Hükümet tarafından hazırlanmış bir program var mıdır? Yoksa sebebi nedir? Bu program ne zaman hazırlanacak ve ne zaman tatbik edilecektir?

DEVLET VEKİLİ FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Kars Mebusu sayın Sırrı Atalay'ın, Kars vilâyetinin iktisadi kalkınması için Hükü-

met tarafından hazırlanmış bir program olup olmadığı veya böyle bir programın ne zaman hazırlanarak, ne vakit tatbik edileceği hakkında sözlü sorusuna Başvekil adına cevap erzediyorum.

Vilâyetler için iktisadi program yapmak millî iktisadiyatın vahdeti ve bütünlüğü realitesi ile kabili telif değildir; bu sebeple her vilâyet için olduğu gibi Kars vilâyeti için de bir iktisadi kalkınma programı yapılmamıştır, ve yapılmıyacaktır. Çünkü Hükümetin umumi olarak bütün memlekete şâmil zirai, sınai, malî ve sıhhi programları tebellür ve tatbik edildikçe gayet tâbiî olarak bunun neticelerinden Kars vilâyetimiz de istifadeye devam edecektir. Esasen bugüne kadar vasati ölçüye göre Kars vilâyetimiz ileride istifade etmiş bir vilâyetimiz olarak her bakımdan gözükmektedir. Eğer arkadaşımz ayrı ayrı bayındırlıkta, ekonomide ve sairede yapılan işlerin ne olduğunu öğrenmek istiyorsa sorunun o şekilde hazırlanması icabetmektedir. Soru sadece program var mı yok mu veya ne yapılacaktır'a inhisar ettiği için izahatımızda buna inhisar etmektedir.

REİS — Buyurun Sırrı Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Bundan bir müddet önce bu kürsüden salâhiyetli bakanlar ve Hükümet mensupleri vilâyetlerin iktisadi imkânlarını tetkik edeceklerini ve böylelikle vilâyetlerin münferiden iktisadi kalkınmalarına çalışacaklarını mütaaddit kerreler beyan etmişlerdir, heyetler de vilâyetlere gönderilmişti.

Şimdi sayın Fethi Çelikbaş münferiden iktisadi kalkınma yoluna gitmenin memleketin umumi iktisadi realitesine uymıyacağını söylüyor. Böylelikle bir tezada düşmüş bulunuyorlar.. Zira bâzı vilâyetlerin iktisadi imkânları için heyetler gitmiştir. Tetkikler yapılmıştır. Şimdi envanterden bahsediliyor. Kars'ın iktisadi kalkınmasını isterken eski vaitlere istinaden ve Kars'ın iktisadi bir mahrumiyet mıntakası olduğunu nazarı dikkate alarak, iktisadi bir kalkınma programı yapılıp yapılmadığını sordum. Eski beyanlariyle şimdiki beyanları tezat halindedir. Bu tezadın burada açıklanmasını tekrar kendisinden rica ederim.

REİS — Fethi Çelikbaş.

DEVLET VEKİLİ FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlar, Hükümetin eski beyanı ile, bugünkü beyanı arasında bir tezat yoktur. Memleketin iktisadi inkişafına medar olmak üzere bir envanteri yapılmak lâzımgeldiğinde, vilâyetlerin teker teker tesbit edilmesi bir ölçüdür, bir kıstastır. O yolda gidilebilir. Fakat bu demek değildir ki, envanter tesbit edildikten sonra münferiden vilâyetlerin kalkınmaları için iktisadi bir program yapılır. Böyle bir şey yoktur, bu şekilde bir şey şimdiye kadar yapılmamıştır. Nerede ne mahsul çıkar, nerede hangi fabrika kurulursa daha rantabl olur, bu tetkikler şimdiye kadar yapılmamıştır. Bu sebepten Hükümet, elemanların müsaadesi nispetinde sırf bu envanteri yapmak için formasyon sahibi, tarım mütehassısı, hayvancılık mütehassısı, madencilik mütehassısı, ekonomist, mühendis ve saireden müteşekkil heyetlerle sırf envanter tesbiti için yaptırdığı bu tetkikler, vilâyetlerin ferden kalkınmasını sağlıyacak bir program yapmak değildir. Esasen böyle bir program demin arzettiğim veçhile millî iktisadın kalkınması bakımından halen tatbik edilmek istenen - ki, ilim de bunu emrediyor - vâkıa ile kabili telif değildir. Sözümü bitirirken bu hususta geniş tetkikler yapılıp sonunda toplu bir politika takip edilmediği için Türk ekonomisinin otuz iki parçaya bölündüğü görülmüştür. Bu itibarla mahallî ekonomilerin mıntaka ekonomisine, mıntaka ekonomilerinin millî ekonomiye geçmesi çeşitli tetkikler yapmaya ihtiyaç gösterir. Bunlar Atalay arkadaşımızın anladığı fikirle kabili telif değildir.

FERİD MELEN (Van) — Devlet radyosu sizin gibi konuşmuyor.

REİS — Siz soru sahibi değilsiniz, dinleyin Sırrı Bey lâzımgelen cevabı verir.

FERİD MELEN (Devamla) — İkaz ediyorum, siz bakanları celbetmeye çalışın, benimle konuşmayın.

REİS — Sırrı Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Fethi Çelikbaş arkadaşımız münferit vilâyetlerin iktisaden kalkınmalarını nazari sahada izah ettiler. Halbuki bu kürsüden evvelce vilâyetlerin, bilhassa Doğu vilâyetlerinin iktisadi kalkınmaları için tetkikler yapılacağını tantana ve iddia ile söylemişlerdi, bu hakikattır. Bunu değiştirmek doğru bir şey değildir, istikrar lâzımdır, emniyet şarttır. Münferit iktisadi kalkınmalar yapılamıyacağına göre Türkiye'nin iktisadi kal-

kınması için yahut Doğu - Anadolu için bir program var mıdır? Hükümetin dört başı mamur gerçek bir programı var mıdır? Yoksa ne zaman hazırlanacaktır, iktisadi bir programa lüzum görülmüyor mu? Görülüyorsa programı ne vakit tatbika girecektir? Kars'ın iktisadi kalkınması nasıl ve ne zaman temin edilecektir?

Bu hususta tenvir etmelerini bilhassa rica edeceğim.

REİS — Fethi Çelikbaş.

DEVLET VEKİLİ FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Müsaade buyulursa, bu mevzularda her zaman sarih olmak lüzumludur. Ben deniz vilâyetler için tetkikler yapılmamıştır veya yapılmıyacaktır diye bir şey söylemedim. Bilâkis, millî iktisadi envanterin tesbiti lâzımgeldiğinde, ister vilâyetlerden, ister mıntakalardan, isterse her hangi bir mülki teşkilâttan tetkikler yapmaya başlarsınız. Tıpkı Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünün memleketin maden rezervini tesbit edebilmesi için şu veya bu mıntakadan araştırmalarına başlaması gibi. Bu ayrıdır. Yapılır ve yapılmasına devam olunur. Fakat bunların neticesi alındıktan sonra, falan vilâyette bir iktisadi kalkınma, falan vilâyette bir iktisadi kalkınma plânı yapılıp tatbik edilmesi realiteye uygun düşmez. Memlekette kalkınma kül halinde mütalâa edilmek icabeder. Fakat arkadaşlarımız bâzı bedahetleri dahi Muhterem Heyetinizin huzurunda müzakere mevzuu yapmak istiyorsa, bendeniz müsaadenizle, kıymetli vakitlerinizi ve huzurunuzu işgal etmekten çekinirim.

Arzettiğim gibi sarih olmak lâzımdır. Öğrenmek istediği hususlar varsa onun yolu bu değildir. Sarih olarak şu mevzu nedir, şu nasıldır? Diye sorsunlar, cevaplarımızı arzedelim. Aksi takdirde her arkadaşın aynı şekilde bir soru getirmesi ne suretle menedilebilir? Menedilebilir mi? O zaman bütün vilâyetler mebusları, kendi vilâyetleri için, iktisadi kalkınma programı hazır mıdır, bir program ne zaman ele alınacaktır? Şeklinde sorularla Meclise gelebilirler ki, Yüksek Meclisin murakabeden anladığı mâna bu değildir.

REİS— Soru bitmiştir efendim.

28. — Trabzon Mebusu Mahmut Gologlu'nun, Denizcilik Bankasının gemi tamir işleriyle meşgul iş yerleriyle rekabet ettiği hakkındaki iddiaların doğru olup olmadığına ve mezkûr bankaya ait tamir işlerinin hususi teşebbüse bırakılması hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusuna Ulaştırma Vekili Yümnü Üresin'in sözlü cevabı (6/1033)

REİS — Şimdi 28 nci soruya rücu ediyoruz.

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Ulaştırma Bakanlığınca sözlü olarak cevaplandırılmasını rica ederim :

Saygılar.

Trabzon Mebusu
Mahmut Gologlu

1. Umum Madenî Sanatkârlar Derneğinin 13 . II . 1953 günkü yıllık Kongresinde Denizcilik Bankasının gemi tamir işleriyle meşgul iş yerleriyle rekabet ettiği ve zararına iş yaparak bu sanatkârların işsiz kalmasına sebep olduğu iddia edilmiştir.

Bu iddia doğru mudur?

2. Denizcilik Bankasına ait fabrika ve havuzlarda tekne inşaiyeciliğine önem vermek suretiyle tamir işlerinin hususi teşebbüse bırakılması daha doğru olmaz mı?

ULAŞTIRMA VEKİLİ YÜMNÜ ÜRESİN (Bilecik) — Trabzon Mebusu Sayın Mahmut Gologlu'nun sorularına cevap arzediyorum :

1. Denizcilik Bankasının gemi tamir işleriyle meşgul olan iş yerleriyle rekabet ettiği ve zararına iş yaparak bu sanatkârların işsiz kalmasına sebep olduğu hakkındaki iddia doğru değildir.

A) 5842 sayılı Denizcilik Bankası Kanununun 11 nci maddesi bankaya (gemi ve diğer deniz araçları inşa, tamir, tadil ve havuzlama işelerini yapmak, yetkisini ve vazifesini vermektedir.

B) Tersanelerle birlikte millî bir serveti deviralan banka, milletin malı olan bu müesseselerden âzami randıman almak için bunları reorganize etmek ve kapasitesini artırmak ve serbest rekabet prensiplerini de göz önünde tutmak mecburiyetindedir.

C) Mühendis, işçi, makine ve tesisat ilâve etmeden sadece yeni ve ticari zihniyetle çalışmak suretiyle fabrikaların randımanının yükselmiş olduğu görülmektedir.

D) Banka zararına iş yapmamaya da mecburdur. Ve bu, statüsü icabıdır. Devlet tarafından subvansiyona mazhar olmıyan bir müessesenin zararına iş yapılabileceğini düşünmek yerinde olmaz. Ve banka zarar etmemektedir.

E) Denizcilik Bankasına devrolunan tersaneler evvelce randımanla çalışmadığı için kuruluşları itibariyle küçük ve dağınık olan gemi tamir atelyeleri iş yapmak imkânını bulabilmişlerdir.

Şimdi elinde fabrikası ve havuzları olan ve armatörlerin kredi ile gemilerini tamir etmek yetkisine de sahip bulunan Denizcilik Bankası gibi bir müessese karşısında bu küçük ve dağınık atelyelerin tutunamaması iktisadî hâdiselerin neticesi olduğu kadar, yeni gemi inşaatı veya tamiri işlerindeki faaliyetin arttığı zamanlarda kalafat yeri piyasasına iş verilmesi veya buralardan işçi alınması suretiyle bunların ve bu piyasanın korunması da o kadar tabiî ve zaruri görülmektedir. Bu lüzum Denizcilik Bankasına da yeniden telkin ve tavsiye edilmiş bulunmaktadır. Ancak bu hususi teşebbüsün teşkilâtlanmasının faydalı ve memleketin iktisadi inkişaf ve tekâmülüne uymanın da zaruri olacağı mütalâasındayız.

Bugün tersanelerde 3200 işçi çalışmaktadır. Bunlara yapılan içtimai yardım bir milyon liradır. Ücret vasatisi 230 liradır. Ücret sistemi üzerinde revizyonlar da yapılmaktadır. Ve banka, işçiyi artan randımanına mütenasip olarak terfih etmek yolundadır.

Kalafat yeri işçileri sây ve hayat istandartları itibariyle Denizcilik Bankası işçileriyle mukayese edilemez. Bunlara suni iş sahası yaratabilmek için sayısı bini aşacak olan işçiye fabrikalardan yol vermek icabeder.

2. A) (Gemi inşa ve tamir işlerini yapmak) vazife ve yetkisini alan banka tamir işlerinin, inşaatın mütemmimi olduğunu da mütalâa etmek mevkiindekir. Bütün diğer denizci milletlerde de böyledir. Gemi inşaatiyle meşgul olan müesseseler aynı zamanda tamir işlerini de yapmaktadırlar.

Aksi takdirde gemi siparişi alınamadığı veya her hangi muvakkat ve zaruri sebeple inşaat yapılamadığı zamanlar, bu fabrikaların muattal kalması ve işçilerine yol vermesi lâzımgelir ki, bu hal işletmecilik iktisadiyatına ve sosyal icaplara uygun değildir.

b) Banka armatör gemilerinin tamirlerini süratle, sıhhat ve intizamla ve zamanında yapmak mecburiyetindedir ki pek hassas olan hususi teşebbüs erbabı tersanelere iltifat etsin. Bugün bunların geniş mikyasta rağbete mazhar oluşu, gemi tamiri mevzuunda huzur ve emniyete kavuşmalarından ve bunu ifade etmelerindedir.

c) Fabrikalar her hangi bir müzaharete ve hususi himayeye nail olmuş değillerdir. Devlet fabrikalarından olan, ihtiyaçları her hususi teşebbüs sahibi gibi temin etmektedirler.

Gümrük muafiyeti bakımından da hususi bir muameleye tâbi değildir. Gemi tamir ve inşa sahasında her hangi kanuni bir inhisar da mevcut değildir.

d) Kredi ile muamele yapmak, kanunun verdiği bankacılık yetkisinin çerçevesi içindedir.

e) Armatör gemilerini kalafat yerinin tamir etmesini talep ve temin etmek de bankanın elinde değildir.

f) Banka, inşaiyeciliği ön plânda tutmakta ve buna yeni bir hız da vermektedir. Bugün tersanelerinde bir araba vapuru, 4 şehir hattı gemisi ve mütaaddit sac mavnalar ve lâyterler inşa etmektedir. Van gölü için 500 ton yük ve 250 yolcu alacak gemiyi inşa ve ikmal etmiş ve pek yakında tezgâhlarına büyük şilepler koymayı da programına almış bulunmaktadır.

Bu suretle gemi inşa sanayii genişledikçe memlekette yeni iş sahaları açılacağına ve bu meyanda kalafat yerindeki sanatkârlara da daha geniş çalışma imkânları sağlanmış olacağına intizar ve itimat olunabilir.

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Efendim, bendenizin bu işle iştigalim, bütün arkadaşlarıma gönderilmiş olan bir broşürle olan alâkamdan ibarettir. Bu broşür İstanbul Umum Madenî Sanatkârlar Derneğinin 13 Şubat 1953 kongresindeki dilekleri ihtiva eden bir broşürdür. Bunu okuduğum zaman iki nokta nazarı dikkatimi celbetti. Onun için bu suali tevcih ettim.

Birisi; burada misâl de verilmiş. Bilmiyorum vekilimizin ittılâına belki arz edilmemiştir, bu broşür. Bendenizce mühim değil. Sonradan kendilerine takdim ederim. Burada zarardan bahsedilmektedir. Bu hakikate uygun değilse ki olmadığı sayın bakan tarafından da beyan edilmiştir. Bu takdirde hiç olmazsa bu vatandaşların şu

neşredip dağıttıkları ve her halde resmî makamata da gönderdikleri dileğe, ilgili makamın nazarı itibara alıp kendilerine tatmin edici bir cevap vermeleri icap ederdi. Ve o sanatkâr vatandaşlar da isteklerine karşılık bir cevap almış olurlardı.

İkincisi; bu Denizcilik Bankası, elinde bulunan tesislerle memleketin daha çok muhtaç olduğu gemi inşaiyeciliği yoluna girmesinin sebebi tamirattan daha mühim bir hâdise olmasındandır. Çünkü gemi tamiratı yapabilecek hususi teşebbüs vardır. Fakat gemi inşaiyeciliği henüz memlekette bir merhale, bir safhadır. Bu yola girmek veziyetindeyiz. Bu işi de ancak Denizcilik Bankası, tesisleriyle yapabilir. Bu işe onun yetkisi vardır. Ben bu bahislere dokunmuyorum. Yalnız bu memleketin sosyal işlerini de nazara almak lâzımdır. Bir taraftan gemi inşaiyeciliğine gitmek, bir taraftan da küçük esnafı, kendi çalışma imkânları hududunda işe sahip kılmak.

Sayın Bakanın sözlerinden ben de böyle anlıyorum. Gemi inşaiyeciliğini Denizcilik Bankasının yapması çok yerindedir. Hususi teşebbüs erbabının teşkilâtlanmaları tavsiyelerine de aynen iştirak ediyorum. Ben de aynen iştirak ederim. Esasen bütün hâdise bu vaziyeti ortaya koymaktan ibaretti. Kendilerine bu broşürü takdim edebilirim. Aldığım cevaplar Denizcilik Bankasına yapılmış olan tavsiyelere göre inşaiyeciliğe doğru gidilmek kanaatini bendenize vermiş olduğundan dolayı kendilerine teşekkür ederim.

Tatmin edildim.

REİS — Sorulara devam ediyoruz.

39. — Diyarbakır Mebusu Yusuf Azizoğlu'nun, bâzı gazetelerin memleket birliğini bozan mütecavizane neşriyatı hakkında bir tahkikat yapılıp yapılmadığına dair Adalet ve İçişleri vekillerinden sözlü sorusu (6/1063)

REİS — Yusuf Azizoğlu arkadaşımız bulunmadığı için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

40. — Ordu Mebusu Atıf Topaloğlu'nun, Haşim Mardin adındaki bir vatandaşa Türk Ticaret Bankası tarafından kredi verildiğinin doğru olup olmadığına, Petrol Ofisin hangi maksatla avans verdiğine ve bu hususta bir tahkikat açılıp açılmadığına dair Ekonomi ve Ticaret ve Maliye vekillerinden sözlü sorusu (6/1068)

REİS — Atıf Topaloğlu bulunmadığı için gelecek Birleşime bırakıyoruz.

DEVLET VEKİLİ FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — 38 numaralı soru ne oldu?

REİS — Evvelce, gelecek Birleşime talik edilmiştir.

41. — Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Arpaçay'ın Kızılçakçak Nahiyesi Tarım Kredi Kooperatifi seçimlerinin ne sebeple bozulduğuna dair Ekonomi ve Ticaret Vekilinden sözlü sorusu (6/1070)

REİS — Sırrı Atalay olmadığı için gelecek Birleşime bırakıyoruz.

29 Mayıs Cuma günü saat 15 te toplanmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 17,23

T. B. M. M. Basımevi